

MIASTO PIOTRKÓW TRYBUNALSKI

RAPORT UZUPEŁNIAJĄCY

POZNAŃ, 25 MAJA 2018 R.

INC|Rating

INC Rating jest agencją ratingową specjalizującą się w ocenie ryzyka kredytowego jednostek samorządu terytorialnego. Opis stosowanej przez INC Rating metodologii oraz wszystkie ograniczenia i zastrzeżenia, którym podlegają ratingi kredytowe nadawane przez INC Rating znajdują się na oficjalnej stronie internetowej agencji: www.incrating.pl.

Rating Miasta Piotrków Trybunalski

A

INC Rating Sp. z o.o. dnia 25 maja 2018 roku nadała ocenę wiarygodności kredytowej - Miastu Piotrków Trybunalski na poziomie A. Jest to długoterminowy rating krajowy. Perspektywa ratingu jest stabilna.

Agencja podlega nadzorowi przez Europejski Urząd Nadzoru Giełd i Papierów Wartościowych (ESMA).

INC | Rating

GLÓWNE CZYNNIKI PRZYZNANIA OCENY RATINGOWEJ

Rating odzwierciedla wyniki operacyjne miasta Piotrków Trybunalski, jego wysoką zdolność do finansowania inwestycji ze środków własnych, bardzo dobrą sytuację płynnościową budżetu oraz niski w stosunku do środków operacyjnych poziom obsługi zadłużenia.

Polityka zadłużania jest realizowana w sposób bezpieczny i gwarantujący jego terminową spłatę w następnych okresach. Planowane przez jednostkę zadłużenie nie powinno znacząco wpłynąć na jej zdolność do regulowania długoterminowych zobowiązań.

Dochody bieżące jednostki w latach 2013-2018 wzrastały ze 325,22 mln zł w 2013 roku do 401,77 mln zł w 2018 roku, co implikuje skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) na poziomie 4,32%. Część tego wzrostu jest jednak związana z dotacjami powiązanymi z rządowym programem wspierania rodzin wychowujących dzieci (program „Rodzina 500+”). Dochody podatkowe miasta stanowiły od 35,09% do 38,11% dochodów bieżących. Średnio 38,35% dochodów podatkowych stanowiły podatki lokalne.

Przeciętny koszt długu miasta wynosi 2,19%, natomiast średni okres spłaty zadłużenia – czyli przedział czasowy, w którym miasto spłaciłoby swoje zobowiązania przy założeniu, że przeznaczałoby na ten cel całą swoją nadwyżkę operacyjną zgodnie z planem dla roku 2018, wynosi niecałe 10 lat.

CZYNNIKI ZMIANY RATINGU

Miasto posiada stabilne podstawy budżetowe. Poziom nadwyżki operacyjnej utrzymywał się na wysokim poziomie w latach 2013-2017. Stosunkowo niska nadwyżka w roku 2018, może być związana z ostrożnym prognozowaniem dochodów i wydatków. Dodatkowym czynnikiem wywierającym presję na poziom nadwyżki po roku 2017 jest zakończenie rozliczenia zwrotu podatku VAT zapłaconego podczas realizacji projektu „Modernizacji i rozbudowy oczyszczalni ścieków w Piotrkowie Trybunalskim”. Istotnym czynnikiem mogącym prowadzić do zmiany ratingu będzie zatem analiza faktycznego wykonania zakładanego planu dochodów oraz wydatków budżetowych. Analiza budżetów miasta w ostatnich 11 latach sugeruje, iż ok. 20% pozycji dochodów generuje ok. 85% budżetu (analogicznie w wydatkach 20% największych pozycji generuje 70% wszystkich wydatków). Mimo takiego zawężenia źródła tychże dochodów opierają się one w istotnym zakresie (średnio 48% w latach 2013-2018) na dochodach własnych miasta.

Mimo zrealizowania w ostatnich 5 latach zadań inwestycyjnych przekraczających 336 mln zł, poziom długu jest niższy niż na początku tego okresu o 18,6 mln zł (choć w roku 2018 przewidywane jest jego zwiększenie). Planowane przez jednostkę zadłużenie w kolejnych okresach nie powinno znacząco wpłynąć na jej zdolność do regulowania długoterminowych zobowiązań.

Czynniki determinujące podniesienie oceny: utrzymanie relacji obsługi zadłużenia bezpośredniego do środków operacyjnych poniżej 20%, przy zwiększeniu poziomu marży operacyjnej (stosunku nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących) powyżej 8%.

Czynniki determinujące obniżenie oceny: ponadplanowe zwiększenie poziomu długu, przy obniżeniu marży operacyjnej poniżej 4% i zachwianiu trendu relacji dochodów i wydatków operacyjnych, spowodowanych na przykład istotnym wzrostem wydatków na wynagrodzenia.

1. PROCEDURA PRZYZNAWANIA OCENY PRZEZ AGENCJĘ RATINGOWĄ INC RATING

WSTĘP

Rating jest oceną wiarygodności finansowej instytucji rządowych, firm i jednostek samorządu terytorialnego, emitujących dłużne papiery wartościowe bądź pojedynczej emisji tych instrumentów dłużnych. Przy ocenie brana jest pod uwagę rzetelność emitenta w wywiązywaniu się ze zobowiązań, a także prognozy jego sytuacji finansowej w przyszłości oraz analizy wszystkich typów ryzyka związanego z zakupem tych instrumentów finansowych.

Może ona być dokonywana przez niezależną, wyspecjalizowaną instytucję (agencję ratingową) i ma wówczas charakter publiczny, zewnętrzny, lub instytucję finansową (np. bank) i ma wówczas charakter poufny, wewnętrzny.

Opinia taka obejmuje ogólną zdolność kredytową dłużnika lub zdolność kredytową dłużnika w odniesieniu do danego instrumentu dłużnego czy też innego zobowiązania finansowego. Rating jest oceną zdolności podmiotu prawa, również państwa, jako emitenta papierów dłużnych, pożyczkobiorcy lub kredytobiorcy do pełnej obsługi zaciągniętego długu. Poprzez pełną obsługę długu rozumiana jest spłata odsetek i kapitału wierzycielowi według ustalonych w umowie kwot i terminów. Dla wierzyciela ocena ratingowa stanowi charakterystykę wielkości ryzyka kredytowego (niedotrzymania warunków umowy, ang. default), na jakie jest on narażony, udzielając finansowania o charakterze dłużnym.

Agencje ratingowe odgrywają, zatem istotną rolę na globalnych rynkach papierów wartościowych oraz w sektorze bankowym, gdyż ich ratingi kredytowe są wykorzystywane przez inwestorów, kredytobiorców, emitentów i rządy, jako element procesu podejmowania decyzji inwestycyjnych i finansowych. Instytucje kredytowe, przedsiębiorstwa inwestycyjne, zakłady ubezpieczeń, zakłady reasekuracji, przedsiębiorstwa zbiorowego inwestowania w zbywalne papiery wartościowe i instytucje pracowniczych programów emerytalnych mogą wykorzystywać te ratingi kredytowe, jako punkt odniesienia do obliczania swoich wymogów kapitałowych na potrzeby analizy wypłacalności lub do obliczania ryzyka działalności inwestycyjnej. Posiadanie oceny ratingowej na odpowiednio wysokim poziomie (ratingi inwestycyjne) jest również niekiedy warunkiem koniecznym otrzymania finansowania w ramach niektórych mechanizmów – jak na przykład program skupu aktywów realizowany przez Europejski Bank Centralny. Minimalnej dopuszczalnej oceny ratingowej mogą także dotyczyć ograniczenia wynikające z polityki inwestycyjnej instytucji zbiorowego inwestowania. Skutkiem tego ratingi kredytowe mają istotny wpływ na funkcjonowanie rynków oraz na zaufanie inwestorów i konsumentów. Kluczowe znaczenie ma, zatem, by działalność w zakresie ratingu kredytowego była prowadzona zgodnie z zasadami uczciwości, przejrzystości, odpowiedzialności i dobrego zarządzania.

METODYKA PRYZNAWANIA OCENY RATINGOWEJ PRZEZ INC RATING

Metodyka stosowana przez INC Rating dzieli się na pięć obszarów lub pięć perspektyw, z których analitycy agencji w drodze analizy eksperckiej dokonują oceny badanego podmiotu. Obszary te w zwięzły sposób zostały przedstawione na następnej stronie.

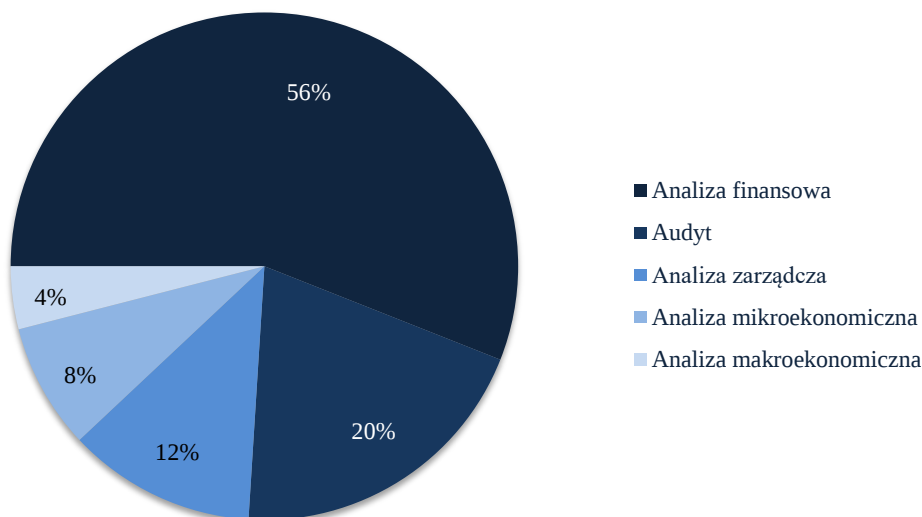

Diagram 1. Obszary analizy ocenianego podmiotu

ANALIZA FINANSOWA

Analiza finansowa ocenianej jednostki jest najważniejszym elementem w procesie nadawania oceny ratingowej. Polega ona na zamianie zaistniałych strumieni finansowych oraz zasobów w budżecie miejskim, na łatwe do ocenienia współczynniki, określające w zagregowany sposób sytuację, w jakiej znajdują się finanse miasta. Dzięki zastosowaniu wielu grup współczynników, badających różne obszary polityki finansowej samorządu (dotyczące na przykład płynności czy poziomu zadłużenia), analiza finansowa daje proste narzędzie pozwalające na wielokierunkowe porównanie aktualnej sytuacji samorządu. Mając dostęp do rozległej bazy danych finansowych, analitycy INC Rating porównują otrzymany wynik z historycznymi wynikami innych jednostek samorządowych w Polsce. Na tej podstawie ustalane są najbardziej prawdopodobne scenariusze dotyczące przyszłej sytuacji jednostki. Tym samym, ostateczna ocena ratingowa przyznana jednostce, zależy w dużej mierze od wyników analizy finansowej budżetu samorządu.

AUDYT JEDNOSTKI

Audyt jednostki samorządu terytorialnego jest kolejnym krokiem w procesie nadawania ratingu kredytowego. Polega on na spotkaniu pracowników działu analitycznego z przedstawicielami Jednostki – dzięki informacjom uzyskanym podczas takiego spotkania możliwa jest rzetelna ocena stanu, w jakim faktycznie znajduje się gospodarka samorządu. Wyniki tego spotkania zaprezentowane są w załączniku „Bilans Strategiczny”.

ANALIZA ZARZĄDCZA

Analiza zarządcza polega na dokonaniu bezstronnej oceny sprawności i skuteczności działania ocenianego podmiotu w oparciu o przyjęte wskaźniki.

ANALIZA PERSPEKTYWY MIKROEKONOMICZNEJ

Analiza perspektywy mikroekonomicznej polega na dokonaniu dokładnego, wielowymiarowego przeglądu sytuacji wybranego podmiotu w oparciu o dane pochodzące z jego najbliższego otoczenia.

ANALIZA PERSPEKTYWY MAKROEKONOMICZNEJ

Analiza perspektywy makroekonomicznej to kolejny krok w procesie nadawania oceny ratingowej. Istnieją dwa poziomy oddziaływania makroekonomicznego na powiaty i gminy: regionalny (wojewódzki) i krajowy. W przypadku województw bierzemy pod uwagę tylko jeden poziom makroekonomicznego wpływu - poziom krajowy.

SKALA RATINGOWA

Skala ratingu kredytowego przyznawanego przez INC Rating, zawiera dwa poziomy jakości: rating o poziomie inwestycyjnym oraz rating o poziomie nie inwestycyjnym (spekulacyjnym).

RATING KREDYTOWY INWESTYCYJNY

Jest to rating kredytowy, zawierający się w przedziale ocen od AAA do BBB- i charakteryzuje się on na relatywnie niskim ryzykiem związanym z inwestowaniem w instrumenty emitowane przez podmiot podlegający ocenie. Prawdopodobieństwo bankructwa czy restrukturyzacji długu takiego podmiotu jest minimalne, a ryzyko dotyczy przede wszystkim terminowości regulowania przez niego zobowiązań.

RATING KREDYTOWY SPEKULACYJNY

Jest to rating kredytowy, zawierający się w przedziale ocen od BB+ do D i charakteryzuje się on relatywnie wyższym ryzykiem związanym z inwestowaniem w instrumenty emitowane przez podmiot podlegający takiej ocenie.

Przedstawiona tutaj metodyka stanowi opis głównych składowych ratingu. Ostateczna ocena ratingowa jest wynikiem analizy blisko stu różnych wskaźników i trendów zaobserwowanych w planach budżetowych oraz ogólnej sytuacji ocenianych podmiotów.

Rating	Opis ryzyka	
AAA	Najniższy poziom ryzyka	Poziom inwestycyjny
AA+	Bardzo niski poziom ryzyka	
AA		
AA-		
A+	Niski poziom ryzyka	
A		
A-		
BBB+	Umiarkowany poziom ryzyka	
BBB		
BBB-		
BB+	Poziom spekulacyjny	Poziom spekulacyjny
BB		
BB-		
B+	Poziom wysoce spekulacyjny	
B		
B-		
CCC	Znaczące ryzyko	
CC	Bardzo duży poziom ryzyka	
C	W upadłości z małą szansą na poprawę	
D	Bankrut	

Tabela 1. Skala ocen przyznawanych przez agencję ratingową INC Rating

PROCES NADAWANIA RATINGU

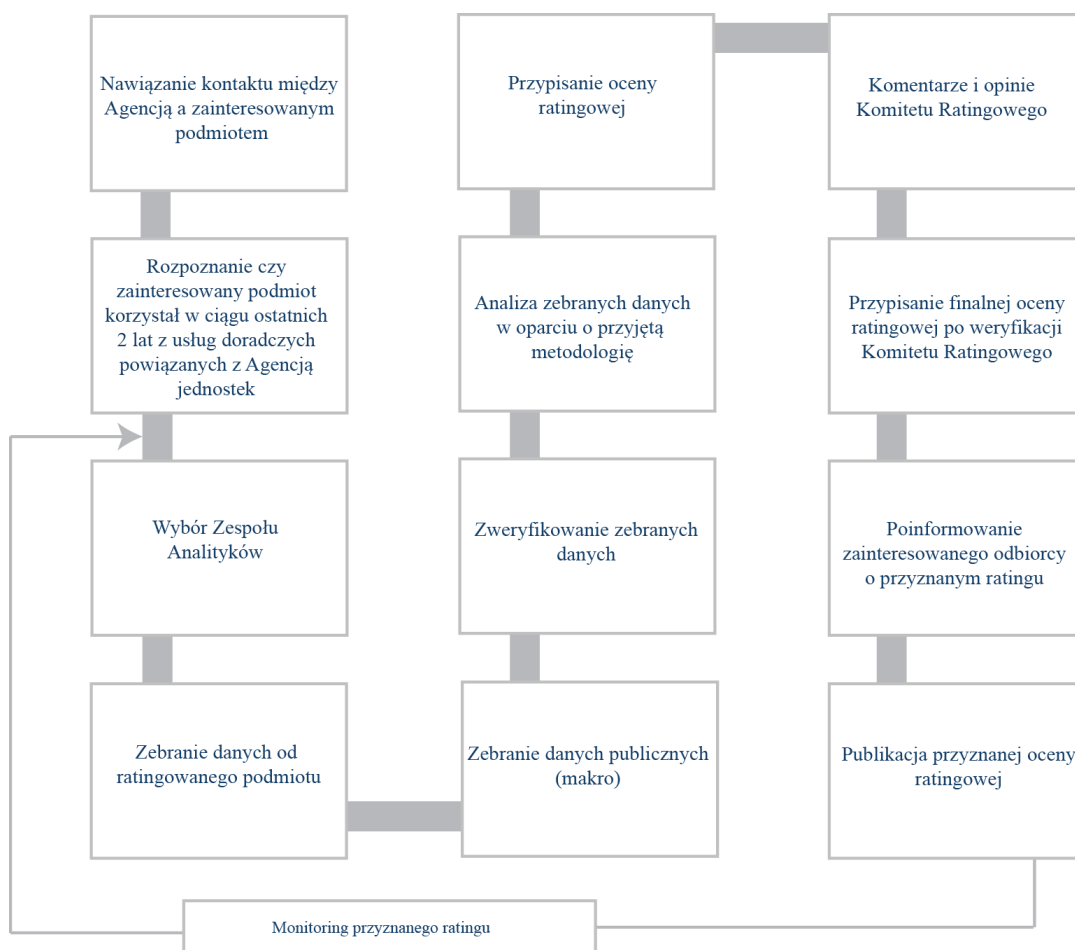

Diagram 2. Proces nadawania oceny ratingowej

PROCES MONITOROWANIA I PRZEGLĄDU RATINGU

Biorąc pod uwagę, że Jednostki Samorządu Terytorialnego (jako docelowa grupa podmiotów podlegających ocenie ratingowej) stanowią stosunkowo jednolitą grupę, niektóre z czynników, które mogą wpłynąć na ich ratingi kredytowe są takie same. Czynniki te obejmują między innymi sytuację makroekonomiczną, otoczenie prawne i polityczne. W związku z tym, analitycy INC Rating oceniają i monitorują wszystkie informacje na temat gospodarki, które są publikowane przez agencje informacyjne, banki centralne, urzędy statystyczne, firmy doradcze i podmioty im podobne. To samo dotyczy informacji wydawanych przez organy regulacyjne w Polsce, Komisję Europejską i samą ESMA. W odniesieniu do konkretnego ocenianego podmiotu, analitycy są zobowiązani do monitorowania jego sprawozdań budżetowych, informacji publikowanych w biuletynach informacji publicznej (bip.gov.pl) oraz opinii i protokołów z posiedzeń właściwej rady Regionalnych Izb Obrachunkowych.

Analitycy używają odpowiednich modeli ilościowych, aby sprawdzić jak ewentualne, konkretne już zmiany wpływają na daną jednostkę. Jeśli analitycy dopatrzą się istotnych różnic pomiędzy stanem faktycznym jednostki a przyznaną jej oceną ratingową, wówczas dokonywany jest przegląd ratingu zgodnie z zasadami przyjętymi przez Agencję.

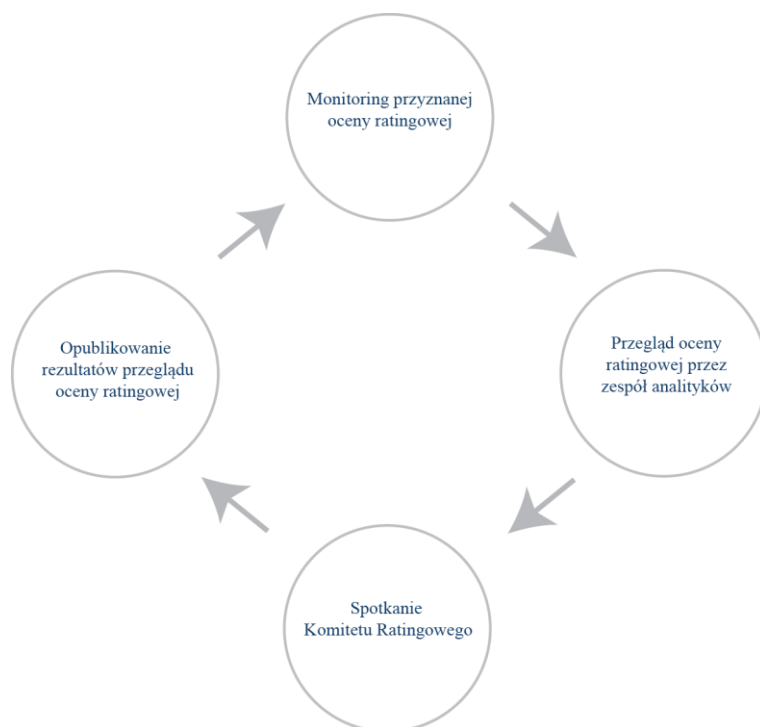

Diagram 3. Proces monitorowania i przeglądu ratingu

BACK TESTING I WALIDACJA METODOLOGII

Metodologia stosowana przez Agencję podlega weryfikacji na podstawie doświadczeń historycznych, w tym w formie back testingu. Back testing to model badawczy, używany w zarządzaniu ryzykiem, polegający na testowaniu nowej metodologii badania na podstawie danych historycznych. Back testing i walidacja są przeprowadzane kwartalnie oraz w sytuacji, gdy Agencja dokonuje zmiany metodologii.

WYCOFANIE RATINGU

Ratingi kredytowe wystawione przez Agencję mogą być formalnie wycofane w trzech sytuacjach:

- gdy umowa pomiędzy Agencją a ocenianym podmiotem wygasła (ratingi zamówione) lub Agencja postanowi wypowiedzieć rating kredytowy dla danego podmiotu (ratingi niezamówione),
- gdy nie jest możliwe, aby uzyskać wystarczającą ilość informacji lub gdy istnieją uzasadnione wątpliwości co do wiarygodności informacji,
- gdy pojawiły się istotne rozbieżności między Komitetem Ratingowym a zespołem Analityków odnośnie przyznanego ratingu oraz w przypadku, gdy porozumienie między tymi podmiotami nie jest możliwe do uzyskania.

ZAWIESZENIE RATINGU

Ratingi kredytowe mogą być również zawieszone. Decyzja o zawieszeniu ratingów kredytowych jest podejmowana w jednej z następujących sytuacji:

- gdy Analitycy odkryli błąd w danych wejściowych wykorzystywanych w analizie,
- gdy wystąpiły błędy w metodologii,
- gdy nowa (lub zaktualizowana) metodologia została przyjęta przez Agencję (lub aktualizacja) i dany rating nie został jeszcze poddany przeglądowi,
- gdy oceniany podmiot korzysta z usług doradczych świadczonych przez firmy powiązane z INC Rating lub ich spółki-matki,
- gdy nastąpiło wykrycie konfliktu interesów pomiędzy ocenianym podmiotem a zespołem przeprowadzającym proces ratingu lub jego zmiany.

DEFINICJA WYSTĄPIENIA NIEWYPŁACALNOŚCI OCENIANEGO PODMIOTU (DEFAULT DEFINITION)

INC Rating definiuje oceniany podmiot, jako niewypłacalny (defaulted) w przypadku zaistnienia któregokolwiek z poniższych zdarzeń:

- niedokonania przez podmiot terminowej spłaty kapitału oraz/lub odsetek należnych z tytułu zaciągniętych zobowiązań finansowych,
- wniesienia o upadłość, zarząd komisaryczny, likwidację lub inną formę zaprzestania działalności przez podmiot,
- wystąpienia niekorzystnej z perspektywy wierzycieli konwersji zobowiązań finansowych ocenianego podmiotu, w sytuacji, gdy oferta konwersji zakłada otrzymanie przez wierzycieli wartości niższej, niż wartość określona w pierwotnych warunkach istniejących zobowiązań finansowych,
- uchwalenia przez organ nadzoru programu naprawczego JST.

2. SAMORZĄDY TERYTORIALNE, ICH ZADANIA ORAZ ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

GMINA JAKO PODSTAWOWA JEDNOSTKA SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO

Podstawową jednostką samorządu terytorialnego w Polsce są gminy. Ich rola szczegółowo określona jest w ustawie z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Można wyróżnić trzy rodzaje gmin: miejskie, miejsko-wiejskie i wiejskie (zbiorowe, wielowioskowe). W obrębie każdej z nich, Rada Gminy może utworzyć mniejsze jednostki administracyjne (tzw. jednostki pomocnicze gminy): sołectwa, dzielnice, osiedla lub inne jednostki.

Podstawowymi organami gminy są: Rada Gminy (organ stanowiący i kontrolny) oraz wójt, burmistrz lub prezydent miasta (organ wykonawczy). Ustawa przewiduje również możliwość utworzenia przez Radę Gminy, młodzieżowej Rady Gminy o charakterze konsultacyjnym lub gminnej rady seniorów o charakterze konsultacyjnym, doradczym i inicjatywnym.

DZIAŁALNOŚĆ INWESTYCYJNA SAMORZĄDU

Działalność inwestycyjna podejmowana jest przez organy samorządu terytorialnego w celu zwiększenia jego majątku oraz rozwoju społeczno-gospodarczego. Samorząd terytorialny, dysponując wysoką samodzielnością w realizowaniu zadań posiada także szeroki zasięg wydatkowania środków. Jako że samorząd sam decyduje o realizowanych inwestycjach majątkowych, wysokość wydatków na ten cel cechuje się największym zakresem możliwych zmian podczas tworzenia uchwały budżetowej.

Inwestycje podejmowane przez samorządy, ich wysokość oraz struktura działowa i rodzajowa są głównie wypadkową sytuacji dochodowej samorządu, jej dynamiki i przyjętej strategii rozwoju oraz planu zagospodarowania przestrzennego. Waga poszczególnych funkcji tych wydatków jest zróżnicowana w czasie i powiązana z sytuacją gospodarczą kraju oraz stanem prawnym dotyczącym samorządów lokalnych.

Wydatki inwestycyjne realizowane przez samorządy są podstawowym czynnikiem rozwoju lokalnej infrastruktury technicznej i społecznej, a więc bezpośrednio wpływają na rozbudowę majątku samorządu. Z powyższych względów wielkość inwestycji może być traktowana, jako wskaźnik rozwoju samorządu, świadczy też o jego kondycji finansowej. Aby jednak finansowanie inwestycji było możliwe, samorząd musi najpierw pokryć swoje wydatki bieżące. Z historycznego punktu widzenia widać wyraźną korelację pomiędzy wielkością dochodów samorządów, w szczególności ich dochodów własnych, a wysokością wydatków inwestycyjnych. Wszelkie wydatki ponoszone przez samorząd w celu wytworzenia lub odtworzenia składników majątku samorządu uważane są za pozytywne dla rozwoju samorządu i sytuacji mieszkańców. Mogą one generować w przyszłości dochody dla samorządu, jednak w przypadku inwestycji publicznych bardziej od nich pożądane są korzyści społeczne czy użytkowe. Jest to związane z tym, że zaspokajają podstawowe i codzienne potrzeby mieszkańców, jednostek gospodarczych oraz instytucji zlokalizowanych na terenie samorządu.

ZADANIA WŁASNE GMINY

Do zadań własnych gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, zadania własne obejmują w szczególności sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- działalności w zakresie telekomunikacji,
- lokalnego transportu zbiorowego,
- ochrony zdrowia,

- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,
- edukacji publicznej,
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych;
- targowisk i hal targowych,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- cmentarzy gminnych,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej,
- promocji gminy,
- współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239),
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

ZADANIA WŁASNE POWIATU

Miasto Piotrków Trybunalski posiada status miasta na prawach powiatu. Na tej podstawie oprócz wyżej wypisanych zadań własnych gminy, Piotrków Trybunalski jest zobowiązane wykonywać również zadania określone w ustawie o samorządach powiatowych:

- edukacji publicznej,
- promocji i ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- polityki prorodzinnej,
- wspierania osób niepełnosprawnych,
- transportu zbiorowego i dróg publicznych,
- kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- kultury fizycznej i turystyki,
- geodezji, kartografii i katastru,
- gospodarki nieruchomościami,
- administracji architektoniczno-budowlanej,
- gospodarki wodnej,
- ochrony środowiska i przyrody,
- rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli,
- ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska,
- przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy,
- ochrony praw konsumenta,
- utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- obronności,
- promocji powiatu,
- współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 239 i 395),
- działalności w zakresie telekomunikacji.

3. RODZAJE RYZYKA TOWARZYSZĄCEGO FUNKCJONOWANIU JEDNOSTEK SAMORZĄDU TERYTORYALNEGO

WSTĘP

W trakcie procesu przyznawania oceny ratingowej agencje ratingowe uwzględniają możliwe wystąpienie zagrożeń utrudniających osiągnięcie zamierzonych celów. Zagrożenia te generują ryzyka towarzyszące funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego.

RYZYSKO ISTOTNEJ ZMIANY POLITYCZNEJ W ORGANACH GMINY

Radni - członkowie podstawowego organu stanowiącego gminy - wybierani są w wyborach powszechnych przez wszystkich mieszkańców gminy. Dlatego też na decyzje ekonomiczne oraz finansowe podejmowane przez jednostkę mogą wpływać czynniki polityczne i społeczne.

RYZYSKO INSTYTUCJONALNE

Związane jest z możliwością wprowadzenia zmian regulacji prawnych i podatkowych, mających bezpośredni wpływ na kształtowanie się poziomu dochodów jednostek samorządu terytorialnego.

RYZYSKO NIESTABILNOŚCI GOSPODARCZEJ I POLITYCZNEJ

Wiąże się z pogorszeniem ogólnej sytuacji gospodarczej kraju lub regionu, wzrostem inflacji lub bezrobocia. W rezultacie zjawiska te wpływają na dochody czerpane z podatków i opłat.

RYZYSKO BRAKU ZAKŁADANYCH ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

Występuje w przypadku finansowania długookresowych inwestycji środkami obcymi np. z funduszy pomocowych.

RYZYSKO PRZESZACOWANIA DOCHODÓW BUDŻETU

Przygotowywanie budżetu od strony dochodów może opierać się na zbyt optymistycznych założeniach (na przykład dotyczących wpływów z tytułu sprzedaży mienia). W rezultacie niższe wpływy przy ustalonych wyższych wydatkach skutkują powstaniem deficytu budżetowego, co może doprowadzić do zaburzeń płynności.

RYZYSKO NADZWYCZAJNEGO ZWIĘKSZENIA WYDATKÓW BUDŻETU

Jednostki tworzą rezerwy na nieprzewidziane w budżecie wydatki. Może się okazać, że wystąpi nieplanowany wzrost wydatków przekraczający poziom utworzonej rezerwy (np. związanych z klęską żywiołową). Wówczas pokrycie tych wydatków może nastąpić poprzez zmniejszenie innych wydatków lub też zwiększenie zadłużenia.

RYZYSKO KURSOWE

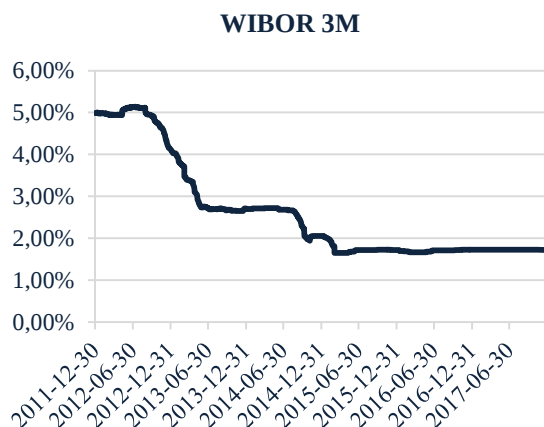
Występuje w przypadku jednostek, które zaciągnęły zobowiązania indeksowane do walut obcych.

RYZYSKO STÓP PROCENTOWYCH

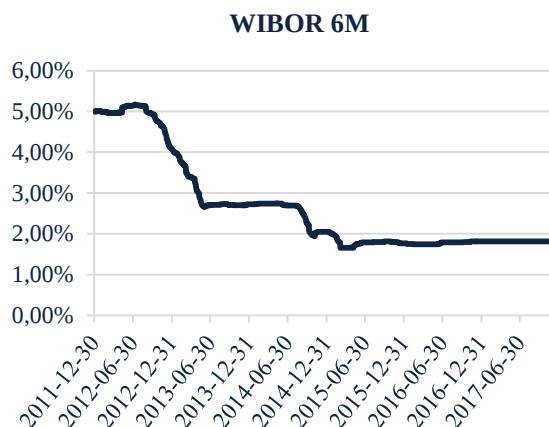
Obligacje i kredyty oprocentowane są według zmiennej stawki WIBOR, które zmieniają się zarówno w ciągu każdego roku, jak i w poszczególnych latach.

Na ustalenie wielkości stawek WIBOR pośredni wpływ ma poziom inflacji, dlatego też samorząd powinien wziąć pod uwagę ryzyko związane ze zmianami inflacyjnymi. Zmniejszenie poziomu inflacji powodować może zmniejszenie

szenie poziomu stawek WIBOR, i tym samym będzie wywierać wpływ na poziom obsługi zadłużenia.

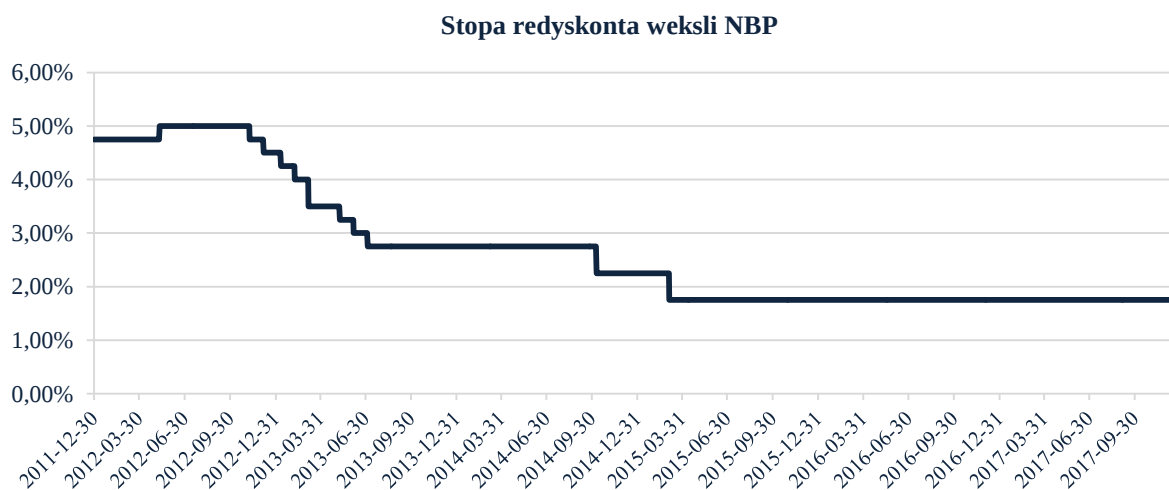

Wykres 1. Stawki WIBOR 3M w latach 2011-2017

Wykres 2. Stawki WIBOR 6M w latach 2011-2017

Oprocentowanie niektórych kredytów (szczególnie dotyczących Wojewódzkiego lub Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) może być także uzależnione od wysokości stopy redyskonta weksli, ustalonej przez Narodowy Bank Polski.

Wykres 3. Stawka stopy redyskonta weksli Narodowego Banku Polskiego

Planując koszt pieniądza w okresie spłaty tego typu zobowiązania trzeba mieć również na uwadze wartości minimalne dla tego typu pożyczek zawarte zazwyczaj w umowie (najczęściej 3% w skali roku).

RYZIKO ZMIANY STAWEK PODATKÓW POŚREDNICH

Jednostki samorządu terytorialnego mogą ponosić ryzyko zwiększenia stawek podatków pośrednich, w tym stawek podatku od towarów i usług.

4. ANALIZA FINANSOWA MIASTA

4.1 ANALIZA BUDŻETU I ZADŁUŻENIA

BUDŻET JST

Dochody bieżące jednostki w latach 2013-2018 wzrastały z 325,22 mln zł w 2013 roku do 401,77 mln zł w 2018 roku, co implikuje skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (CAGR) na poziomie 4,32%.

Marża operacyjna, czyli relacja nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących, w latach 2013-2017, znajdowała się w przedziale 8,29%-15,57% osiągając średnią dla okresu w wysokości 10,29%. W planowanym w roku 2018 budżecie wskaźnik ten wynosi 3,71%, a w kolejnych pięciu latach planowane są wartości w przedziale 2,47-2,90%. Może to świadczyć o bezpiecznym i odpowiedzialnym planowaniu miejskiego budżetu.

Dochody podatkowe Miasta stanowiły od 35,09% do 38,11% dochodów bieżących w latach 2013-2018. Średnio 38,35% dochodów podatkowych stanowiły podatki lokalne.

Na przestrzeni ostatnich 6 lat wydatki na wynagrodzenia stanowiły przeciętnie 46,97% wydatków bieżących pomniejszonych o zapłacone odsetki. Natomiast wydatki majątkowe wynosiły średnio 17,96% wydatków ogółem.

ANALIZA ZADŁUŻENIA

Zadłużenie ogółem Miasta w latach 2013 - 2017 zmniejszano przeciętnie o 4,58% rocznie do poziomu 90,36 mln złotych. Uwzględniając jednak w obliczeniach również rok 2018, przeciętny roczny wzrost zadłużenia wynosi 5,72%, z poziomu 109,00 mln do 143,90 mln złotych, co stanowi 35,83% dochodów bieżących.

Stosunek zadłużenia bezpośredniego do dochodów własnych obniżył się z poziomu 61,17% w 2012 roku do 45,07% w 2017 roku, po czym w roku 2018 planowane jest podniesienie go do poziomu 71,10%.

Wydatki na obsługę zadłużenia bezpośredniego w 2017 roku wyniosą 8,19% dochodów własnych i będą niższe o 0,27 p.p., niż w roku ubiegłym.

Przeciętny koszt długu Miasta wynosi 2,19%, natomiast średni okres spłaty zadłużenia – czyli przedział czasowy, w którym miasto spłaciłoby swoje zobowiązania przy założeniu, że przeznaczałoby na ten cel całą swoją nadwyżkę operacyjną zgodnie z planem dla roku 2018, wynosi niecałe 10 lat.

4.2 STAN ZOBOWIĄZAŃ MIASTA

ZADŁUŻENIE	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ^(plan)	ŚREDNIA
Długoterminowe	109,00	114,44	107,09	102,29	90,36	143,94	111,19
Zadłużenie bezpośrednie	109,00	114,44	107,09	102,29	90,36	143,94	111,19
+ Inne zobowiązania dłużne	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zadłużenie ogółem	109,00	114,44	107,09	102,29	90,36	143,94	111,19
- Wolne środki (nadwyżka z lat ubiegłych)	30,05	22,82	5,99	29,02	22,21	0,00	18,35
Zadłużenie ogółem netto	78,95	91,62	101,10	73,27	68,16	143,94	92,84
+ Udzielone poręczenia (spłacane)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
+ Zadłużenie spółek komunalnych oraz SPZOZ-ów (bez poręczeń)	57,07	59,27	65,78	68,32	73,44	73,44	66,22
Zadłużenie ogółem i zobowiązania pośrednie netto	136,02	150,89	166,88	141,59	141,60	217,38	159,06

Tabela 2. Zadłużenie Miasta Piotrków Trybunalski za lata 2013-2018 (dane w mln PLN)

4.3 WYBRANE WSKAŹNIKI FINANSOWE

WSKAŹNIK	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ^(plan)	ŚREDNIA
Nadwyżka operacyjna netto / Dochody bieżące netto	11,42%	13,08%	11,54%	8,92%	8,47%	4,23%	9,61%
Nadwyżka operacyjna / Dochody bieżące	10,65%	12,57%	11,22%	8,70%	8,29%	3,71%	9,19%
Nadwyżka (deficyt) / Dochody ogółem	1,72%	-3,42%	-2,55%	6,57%	1,18%	-16,80%	-2,22%
Wynik budżetu ogółem / Dochody ogółem	7,56%	6,16%	1,61%	6,85%	5,28%	0,00%	4,58%
Środki operacyjne / Dochody ogółem	9,71%	12,30%	10,96%	8,35%	8,52%	4,14%	9,00%
Zmiana nadwyżki operacyjnej (zmiana w ciągu roku)	6,99%	22,86%	-8,36%	-13,24%	1,10%	-56,49%	-7,86%
Zmiana dochodów własnych (zmiana w ciągu roku)	9,03%	7,24%	-0,62%	1,12%	4,40%	0,98%	3,69%
Zmiana zadłużenia bezpośredniego (zmiana w ciągu roku)	-4,67%	4,99%	-6,42%	-4,48%	-11,66%	59,29%	6,17%
Zmiana zadłużenia ogółem (zmiana w ciągu roku)	-4,67%	4,99%	-6,42%	-4,48%	-11,66%	59,29%	6,17%
Odsetki zapłacone / Nadwyżka operacyjna netto	10,62%	6,78%	4,20%	4,40%	4,68%	15,10%	7,63%
Obsługa zadłużenia bezpośredniego / Dochody własne	11,03%	10,17%	9,42%	11,89%	8,46%	8,19%	9,86%
Obsługa zadłużenia bezpośredniego / Dochody bieżące	6,04%	5,74%	5,15%	5,86%	4,11%	4,13%	5,17%
Obsługa zadłużenia bezpośredniego / Środki operacyjne	50,95%	42,67%	43,97%	64,53%	47,29%	94,98%	57,40%
Zadłużenie bezpośrednie / Dochody bieżące	33,52%	33,78%	30,81%	26,28%	21,90%	35,83%	30,35%
Zadłużenie ogółem / Dochody bieżące	33,52%	33,78%	30,81%	26,28%	21,90%	35,83%	30,35%
Zadłużenie bezpośrednie / Nadwyżka operacyjna (lata)	3,15	2,69	2,75	3,02	2,64	9,67	•
Zadłużenie ogółem / Dochody własne	61,17%	59,89%	56,39%	53,27%	45,07%	71,10%	57,82%
Zadłużenie bezpośrednie / Dochody własne	61,17%	59,89%	56,39%	53,27%	45,07%	71,10%	57,82%
Zadłużenie ogółem i zobowiązania pośrednie netto / Dochody bieżące	42,28%	42,41%	43,17%	42,30%	34,89%	49,82%	42,48%
Indywidualny Wskaźnik Zadłużenia na podstawie artykułu 243 ustawy o finansach publicznych	8,57%	9,82%	11,41%	11,72%	11,45%	10,01%	10,50%
Dochody podatkowe / Dochody bieżące	35,93%	36,61%	38,11%	35,09%	35,53%	37,73%	36,50%
Podatki lokalne / Dochody podatkowe ogółem	40,56%	39,17%	38,00%	37,49%	38,17%	36,73%	38,35%
Otrzymane transfery bieżące / Dochody bieżące	46,89%	46,05%	46,75%	52,09%	52,59%	50,80%	49,20%
Dochody bieżące / Dochody ogółem	81,86%	91,44%	93,66%	91,89%	98,08%	95,37%	92,05%
Dochody własne / Dochody ogółem	44,85%	51,58%	51,17%	45,34%	47,64%	48,05%	48,11%
Wydatki na wynagrodzenia / (Wydatki bieżące - Odsetki zapłacone)	50,26%	50,19%	49,53%	44,36%	43,49%	43,98%	46,97%
Transfery bieżące / (Wydatki bieżące - Odsetki zapłacone)	53,20%	53,21%	52,95%	57,30%	57,60%	53,11%	54,56%
Wydatki majątkowe / Wydatki ogółem	25,58%	22,69%	18,92%	10,20%	8,98%	21,37%	17,96%
Odsetki / Średni stan długu	3,51%	2,68%	1,52%	1,46%	1,70%	2,19%	2,18%
Nadwyżka operacyjna / Wydatki majątkowe	34,69%	48,96%	54,16%	83,87%	91,58%	14,16%	54,57%
Dochody majątkowe / Wydatki majątkowe	72,14%	36,47%	32,68%	85,08%	21,65%	18,55%	44,43%
Zmiana zadłużenia netto / Wydatki majątkowe	-5,34%	6,25%	-10,20%	-11,90%	-31,91%	50,94%	-0,36%
Nadwyżka (deficyt) / Wydatki majątkowe	6,83%	-14,57%	-13,16%	68,95%	13,24%	-67,30%	-1,00%
(Nadwyżka operacyjna + Dochody majątkowe) / Wydatki majątkowe	106,83%	85,43%	86,84%	168,95%	113,24%	32,70%	99,00%
Zadłużenie ogółem / Nadwyżka operacyjna (lata)	3,15	2,69	2,75	3,02	2,64	9,67	•
Zadłużenie ogółem / Środki operacyjne	2,83	2,51	2,63	2,89	2,52	8,25	•
Obsługa zadłużenia / (Środki operacyjne + Nadwyżka z lat ubiegłych)	0,29	0,26	0,28	0,55	0,30	0,48	•

Tabela 3. Wybrane wskaźniki finansowe Miasta Piotrków Trybunalski w latach 2013-2018.

4.4 DANE FINANSOWE

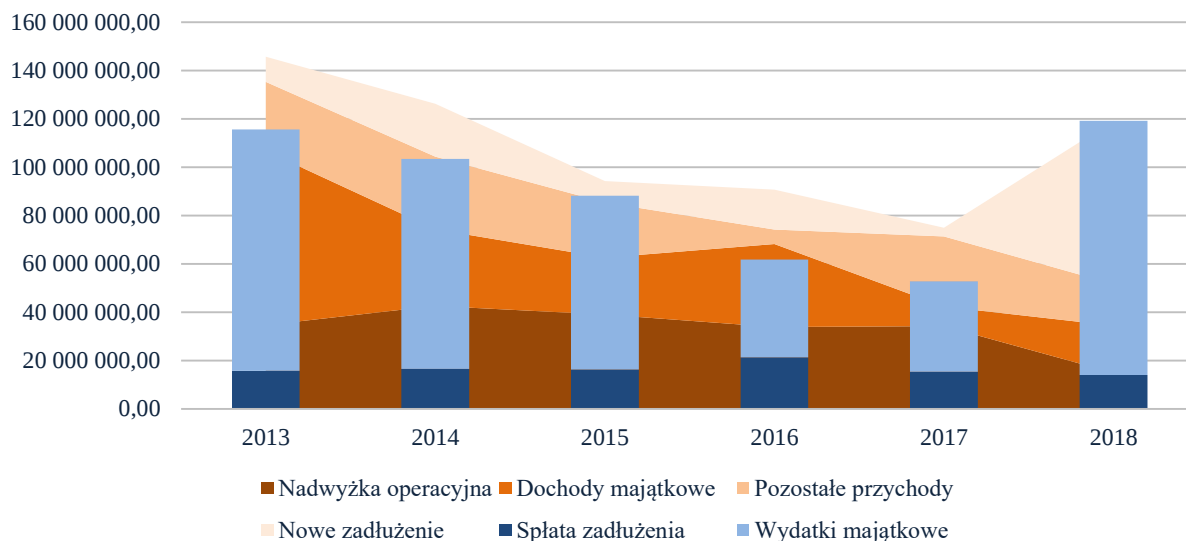
	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ^(plan)	ŚREDNIA
Dochody ogółem (1+4a)	397,28	370,45	371,13	423,55	420,79	421,28	400,75
Wydatki ogółem (2+4b)	390,46	383,12	380,61	395,72	415,84	492,06	409,64
1. Dochody bieżące (1a+1b+1c+1d)	325,22	338,75	347,59	389,21	412,70	401,77	369,21
a. Dochody podatkowe, w tym:	116,87	124,02	132,46	136,57	146,64	151,58	134,69
- PIT	65,95	71,74	78,76	82,39	87,77	93,03	79,94
- CIT	3,52	3,70	3,37	2,98	2,90	2,87	3,22
- Podatki lokalne	47,40	48,58	50,33	51,20	55,97	55,68	51,53
b. Transfery bieżące (dotacje i subwencje)	152,50	155,99	162,49	202,74	217,05	204,09	182,48
c. Opłaty i pozostałe dochody operacyjne	54,22	57,30	52,01	49,18	48,05	45,61	51,06
d. Dochody finansowe	1,63	1,44	0,64	0,72	0,96	0,48	0,98
2. Wydatki bieżące (2a+2b+2c+2d)	290,58	296,18	308,58	355,37	378,48	386,88	336,01
a. Wynagrodzenia i pochodne	144,07	147,15	152,01	156,96	163,89	169,03	155,52
b. Poręczenia	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
c. Odsetki	3,92	2,99	1,68	1,53	1,63	2,56	2,39
d. Pozostałe	142,59	146,04	154,89	196,88	212,95	215,30	178,11
3. Nadwyżka operacyjna (1-2)	34,65	42,57	39,01	33,85	34,22	14,89	33,20
4. Bilans majątkowy (4a-4b)	-27,83	-55,24	-48,49	-6,02	-29,27	-85,67	-42,09
a. Dochody majątkowe, w tym:	72,06	31,71	23,54	34,34	8,09	19,51	31,54
- dotacje na inwestycje	66,59	23,38	18,74	28,78	3,26	14,74	25,91
b. Wydatki majątkowe	99,89	86,94	72,02	40,36	37,36	105,18	73,62
5. Nadwyżka / deficyt (3+4)	6,82	-12,67	-9,48	27,83	4,95	-70,78	-8,89
6. Zmiana zadłużenia netto (6a-6b)	-5,34	5,43	-7,35	-4,80	-11,74	53,58	4,96
a. Nowe zadłużenie	10,39	21,88	8,86	16,50	3,58	67,59	21,47
b. Spłata zadłużenia	15,73	16,45	16,21	21,30	15,32	14,01	16,50
6.1. Pozostałe przychody	28,57	30,05	22,82	5,99	29,02	17,21	22,28
6.2. Pozostałe rozchody	0,00	0,00	0,00	0,00	0,02	0,00	0,00
7. Wynik budżetu ogółem (5+6+6.1-6.2)	30,05	22,82	5,99	29,02	22,21	0,00	18,35

Tabela 4. Dane finansowe Miasta Piotrków Trybunalski za lata 2013-2018 (dane w mln PLN)

4.5 PRZEPŁYWY FINANSOWE W BUDŻECIE MIASTA

WYKRES PRZEPŁYWÓW FINANSOWYCH W BUDŻECIE MIASTA - OBJAŚNIENIA

Wykres 4 w sposób zagregowany ilustruje sytuację finansową Miasta. Wpływy do budżetu są na nim ukazane w formie skumulowanego wykresu warstwowego, natomiast wydatki i rozchody są przedstawione w postaci skumulowanego wykresu słupkowego.

Wykres 4. Przepływy finansowe w budżecie Miasta Piotrków Trybunalski w latach 2013-2018 (dane w PLN)

NADWYŻKA OPERACYJNA

Nadwyżka operacyjna jest różnicą między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi. Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, wydatki majątkowe miasta muszą być finansowane w całości z dochodów bieżących powiększonych o nadwyżkę z lat ubiegłych. Jako że wielkość zrealizowanych przepływów budżetowych wykonanych w ciągu roku często różni się od planu, samorządy są zobligowane do utrzymywania dodatkowej nadwyżki operacyjnej, pełniącej rolę buforu bezpieczeństwa. Nadwyżka operacyjna jest najmniej rygorystyczną kategorią środków budżetowych pod względem możliwości wydatkowania, ponieważ nie ma żadnego określonego z góry celu, na który musi być ona przeznaczona.

DOCHODY MAJĄTKOWE

Drugą kategorią dotyczącą wpływów do budżetu jednostki są dochody majątkowe, a więc wszelkie dochody samorządu związane z dotacjami i subwencjami niezwiązanymi z bieżącymi wydatkami samorządu, oraz dochody mające związek z posiadanym przez samorząd majątkiem.

NOWE ZADŁUŻENIE

Trzecią z ukazanych kategorii wpływów budżetowych jest nowe zadłużenie. Zgodnie z art. 89 ustawy o finansach publicznych, jednostki sektora finansów publicznych mogą zaciągać kredyty i pożyczki, a także emitować papiery wartościowe w następujących celach:

1. Pokrycia występującego w ciągu roku przejściowego deficytu budżetu jednostki,
2. Finansowania planowanego deficytu budżetu jednostki,
3. Spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań z tytułu emisji papierów wartościowych oraz zaciągniętych pożyczek i kredytów,

4. Wyprzedzającego finansowania działań finansowanych ze środków pochodzących z budżetu Unii Europejskiej.

POZOSTAŁE PRZYCHODY

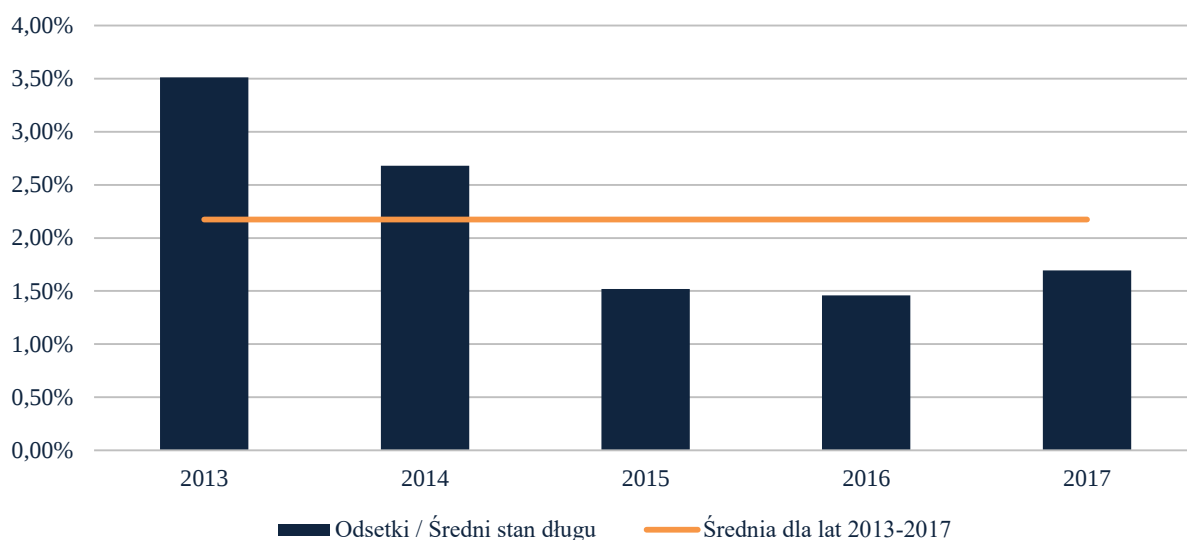
Ostatnią kategorią wpływów są pozostałe przychody, do których zalicza się na przykład nadwyżka z lat ubiegłych lub przychody związane z prywatyzacją majątku samorządu.

WYDATKI MAJĄTKOWE, SPŁATA ZADŁUŻENIA, POZOSTAŁE ROZCHODY

Na wykresie przedstawione zostały kategorie budżetowe, których koszty miasto pokrywa z posiadanych środków. Zdecydowanie największą pozycją są wydatki majątkowe, (najczęściej są to inwestycje). Drugą przedstawioną kategorią są środki przeznaczone na spłatę zadłużenia miasta, ostatnią zaś pozostałe rozchody.

4.6 OPIS NAJWAŻNIEJSZYCH WSKAŹNIKÓW FINANSOWYCH

ODSETKI/ ŚREDNI STAN DŁUGU

Wykres 5. Odsetki¹/Średni stan długu²

¹ **Odsetki** – rozumiane, jako odsetki od kredytów, pożyczek i papierów wartościowych.

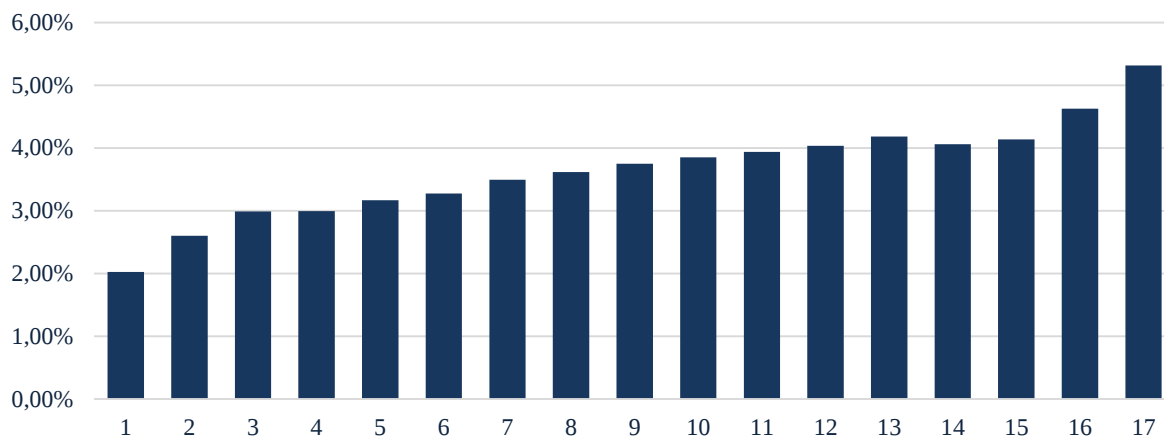
² **Średni stan długu** – rozumiany, jako łączna kwota długu z początku i końca danego okresu dzielona przez dwa.

KOSZT DŁUGU

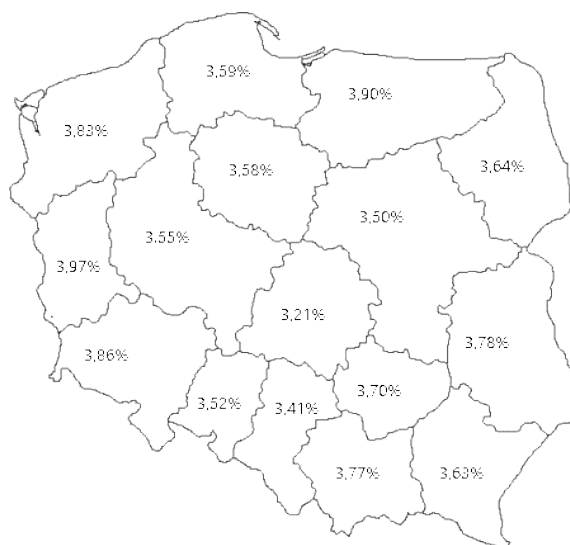
Średni koszt długu w samorządzie kształtuje się na przeciętnym poziomie w stosunku do aktualnych stawek WIBOR, a od 2013 roku sukcesywnie spada. Jest to częściowo powiązane z globalnym zjawiskiem obniżania się stóp procentowych i obniżania wymaganej stopy zwrotu przez kredytodawców w związku z niską inflacją w Polsce i na świecie.

Odsetki płacone przez samorządy są często odzwierciedleniem ich kondycji finansowej, opisywanej również za pomocą ustalonej przez INC Rating oceny ratingowej. Samorządy mające ocenę znajdującą się w dolnej części skali płacą zwykle wyraźnie wyższe odsetki niż samorządy, które otrzymały wyższą notę, a samorządy oceniane wyżej, co do zasady charakteryzują się mniejszymi kosztami zadłużenia. Co interesujące, są jednak pewne odchylenia od tej reguły. Uważamy, że jest to spowodowane wciąż małą transparentnością informacji dotyczących stanu finansów w sektorze publicznym oraz dużą subiektywnością pracowników banków podczas ustalania wysokości odsetek. Im więcej uwagi zostanie temu tematowi poświęcone, tym bardziej obiektywne staną się oceny

pracowników banków. Ponoszone przez kredytodawcę ryzyko pomyłki będzie mniejsze, co powinno za sobą pociągnąć obniżenie marży narzucanej przez instytucje kredytowe i dalszy spadek kosztów obsługi zadłużenia ponoszonych przez polskie samorządy.

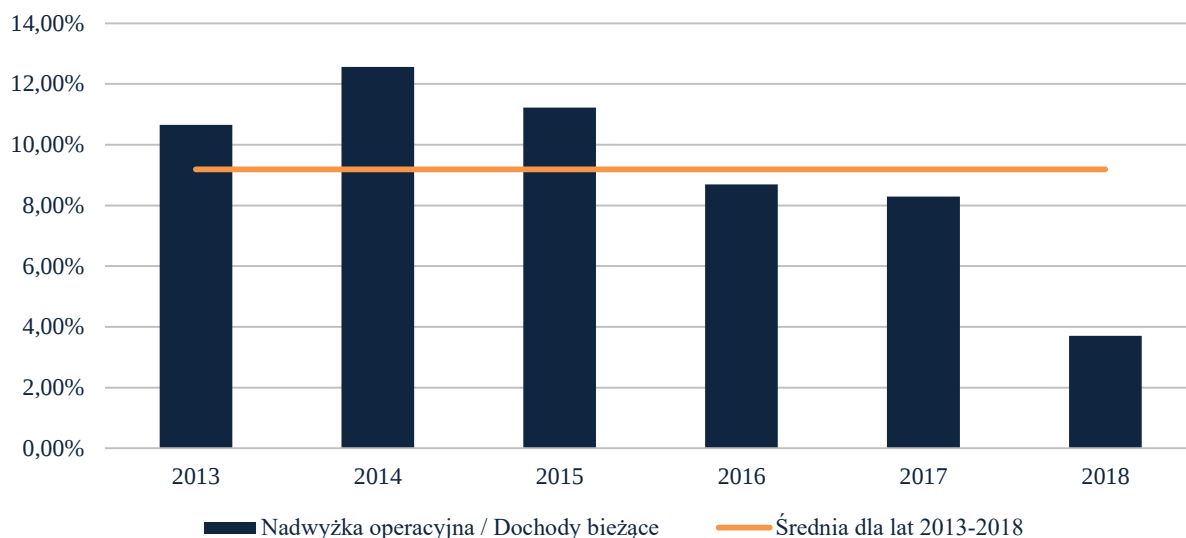

Wykres 6. Średni koszt długu dla JST w danej kondycji kredytowej (1 – kategoria najlepsza; 17 – kategoria najgorsza) dane za lata 2011-2016

Rysunek 1. Średni koszt długu jednostek samorządu terytorialnego w podziale na województwa

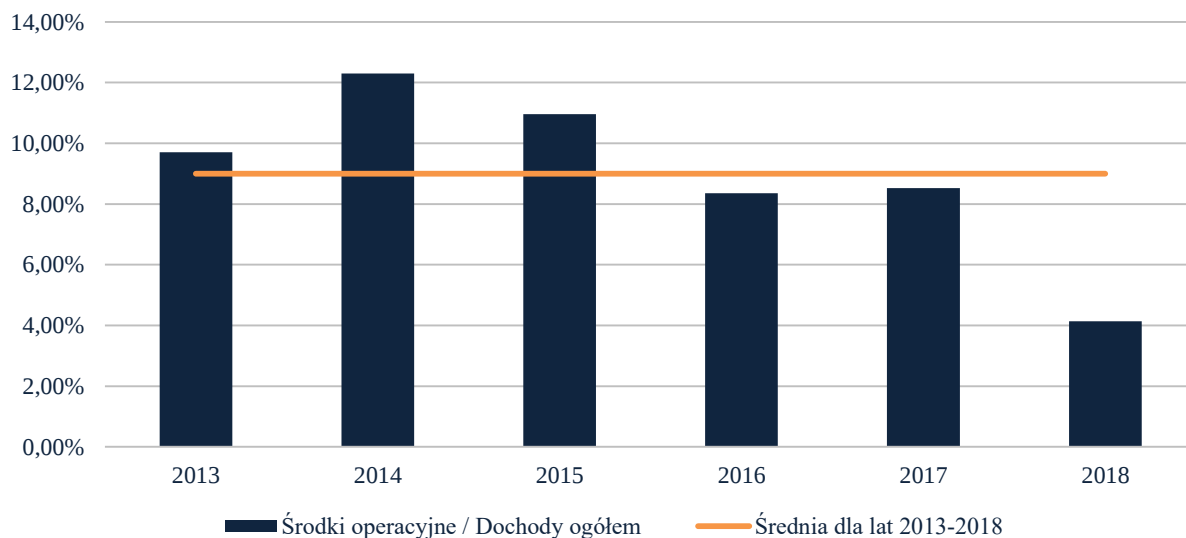
NADWYŻKA OPERACYJNA JAKO CZĘŚĆ DOCHODÓW BIEŻĄCYCH

Wykres 7. Nadwyżka operacyjna³ / Dochody bieżące

³ **Nadwyżka operacyjna** – rozumiana, jako różnica między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi.

Stosunek nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących, nazywany marżą operacyjną, jest bardzo istotnym wskaźnikiem z punktu widzenia ustawy o finansach publicznych. Porównanie jej do dochodów bieżących daje nam pewien obraz tego, w jakim stopniu samorząd może zareagować na nagłe zmiany na rynku, bez potrzeby szukania mniej optymalnych źródeł finansowania.

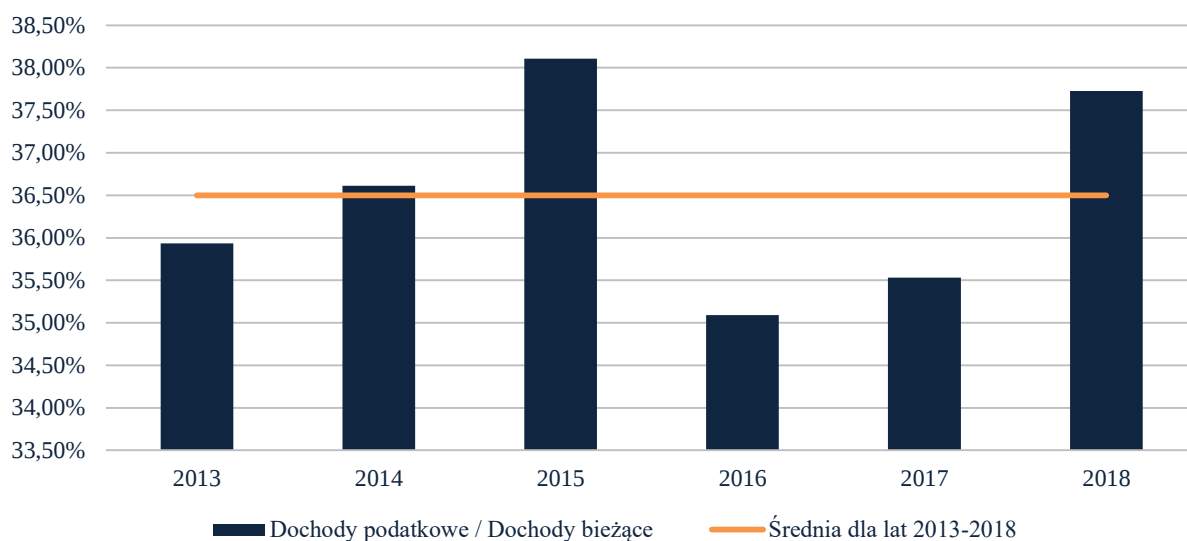
ŚRODKI OPERACYJNE JAKO CZĘŚĆ DOCHODÓW OGÓŁEM

Wykres 8. Środki operacyjne⁴ / Dochody ogółem

⁴ **Środki operacyjne** – rozumiane, jako nadwyżka operacyjna powiększona o odsetki.

Porównanie środków operacyjnych do dochodów ogółem jest jeszcze ogólniejszym wskaźnikiem – pokazuje, w jakim stopniu Miasto może dostosowywać swój budżet do zmieniającej się sytuacji na rynku.

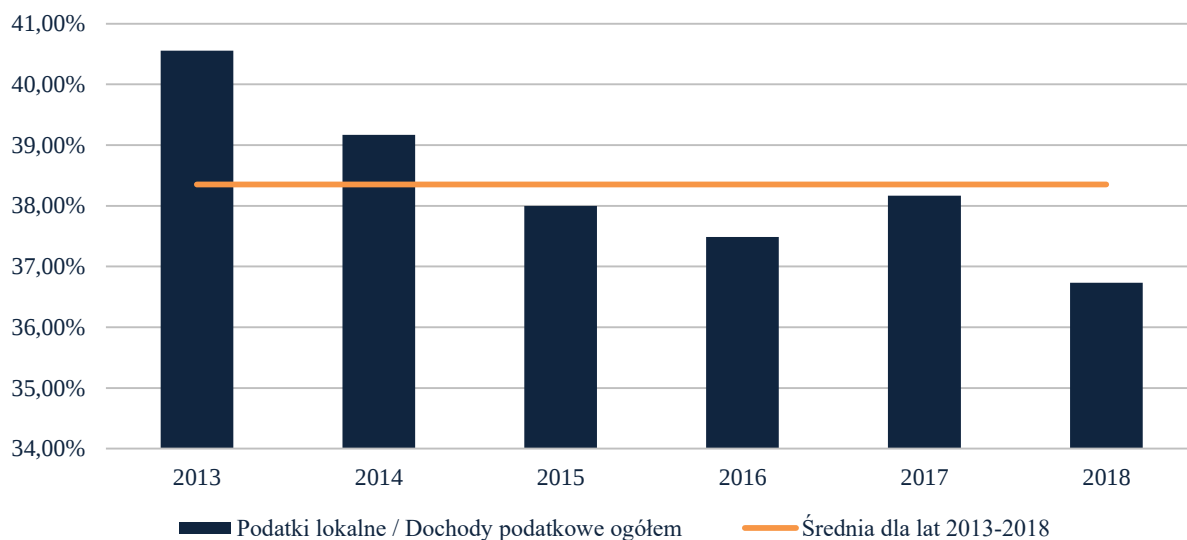
DOCHODY PODATKOWE W DOCHODACH BIEŻĄCYCH

Wykres 9. Dochody podatkowe/Dochody bieżące

Im mocniej samorząd jest uzależniony od podatków, tym silniejszy wpływ ma na niego ryzyko polityczne, z drugiej jednak strony przy stabilnej sytuacji politycznej jest to jedno z najpewniejszych źródeł dochodu. Dochody podatkowe są, bowiem bardzo słabo uzależnione od sytuacji gospodarczej na świecie, a więc będą zmniejszały się wolniej niż pozostałe kategorie dochodowe w chwilach, gdy aktywność gospodarcza maleje a co za tym idzie rosną względne koszty zadłużenia.

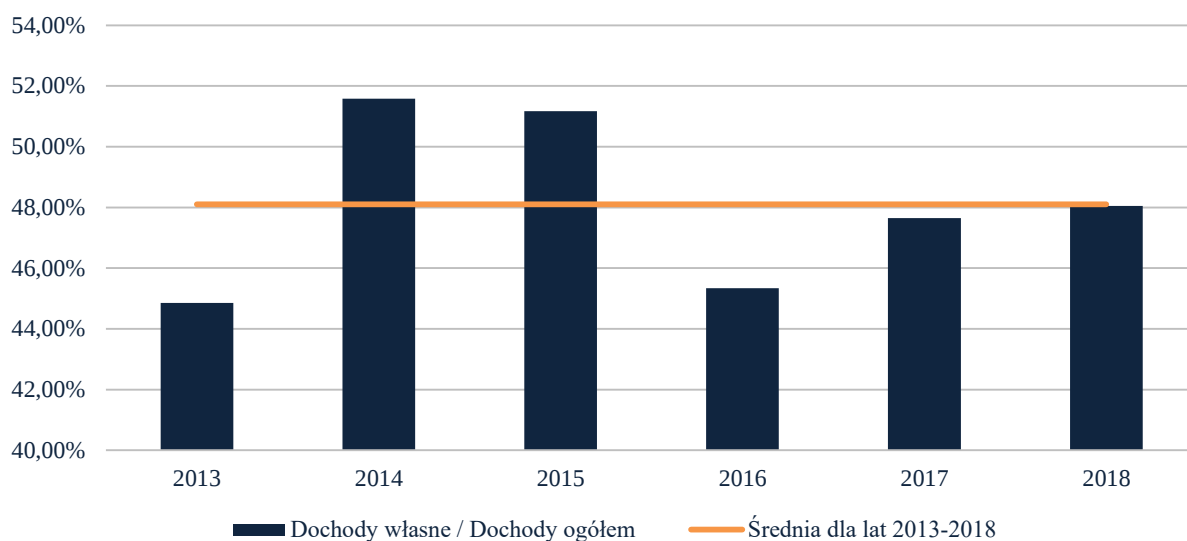
PODATKI LOKALNE A PODATKI OGÓŁEM

Wykres 10. Podatki lokalne/Dochody podatkowe ogółem

Wskaźnik podatków lokalnych do dochodów podatkowych ogółem jest krokiem dalej względem wskaźnika podatków do dochodów bieżących – pozwala orzec, jaką część dochodów podatkowych stanowią podatki płacone przez mieszkańców samorządu oraz operujące w jego obrębie firmy. Wskaźnik ten opisuje, zatem wysokość środków stanowiących najstabilniejszą część tej kategorii dochodów.

DOCHODY WŁASNE MIASTA

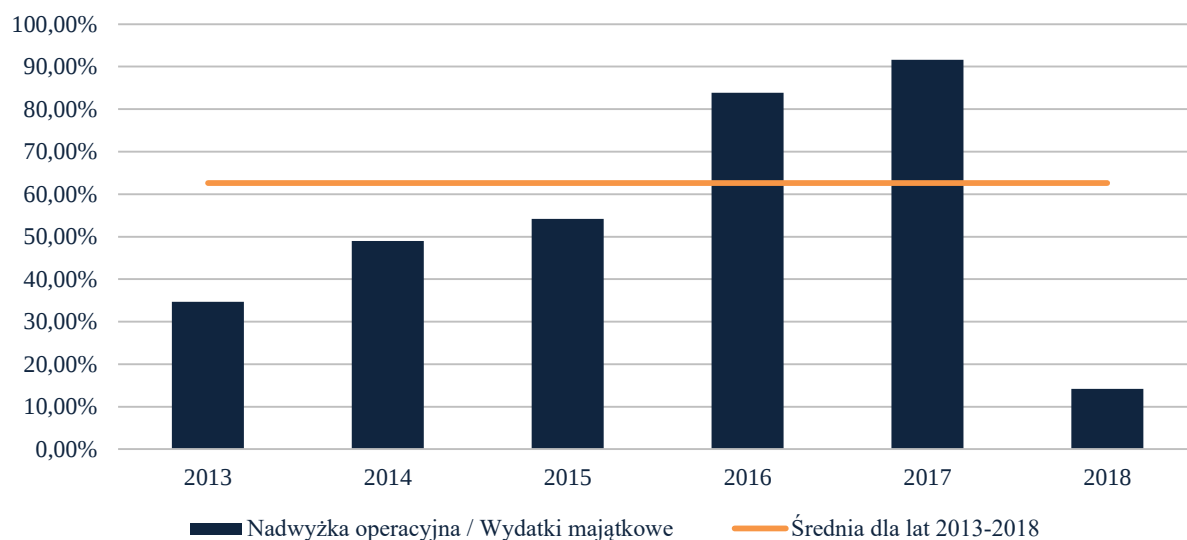

Wykres 11. Dochody własne/Dochody ogółem

⁵ **Dochody ogółem** – rozumiane, jako suma dochodów majątkowych i bieżących.

Powyższy wskaźnik pozwala określić udział dochodów niestanowiących subwencji i dotacji w dochodach ogółem. Wskazuje on, w jakim stopniu samorząd finansuje swoje wydatki z dochodów własnych, a w jakim stopniu Miasto jest uzależnione od finansowania zewnętrznego.

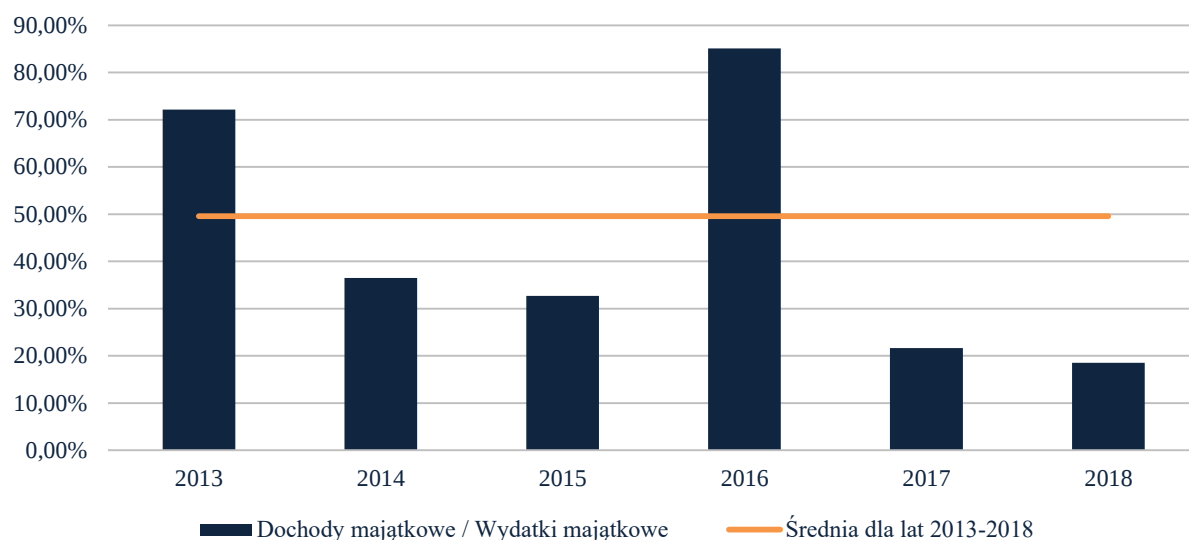
WYDATKI MAJĄTKOWE FINANSOWANE NADWYŻKĄ OPERACYJNĄ

Wykres 12. Nadwyżka operacyjna/Wydatki majątkowe

Powyższy wskaźnik pozwala określić, jaką część wydatków majątkowych samorząd był w stanie pokryć z uzyskanej nadwyżki operacyjnej w poszczególnych latach.

WYDATKI MAJĄTKOWE FINANSOWANE DOCHODAMI MAJĄTKOWYMI

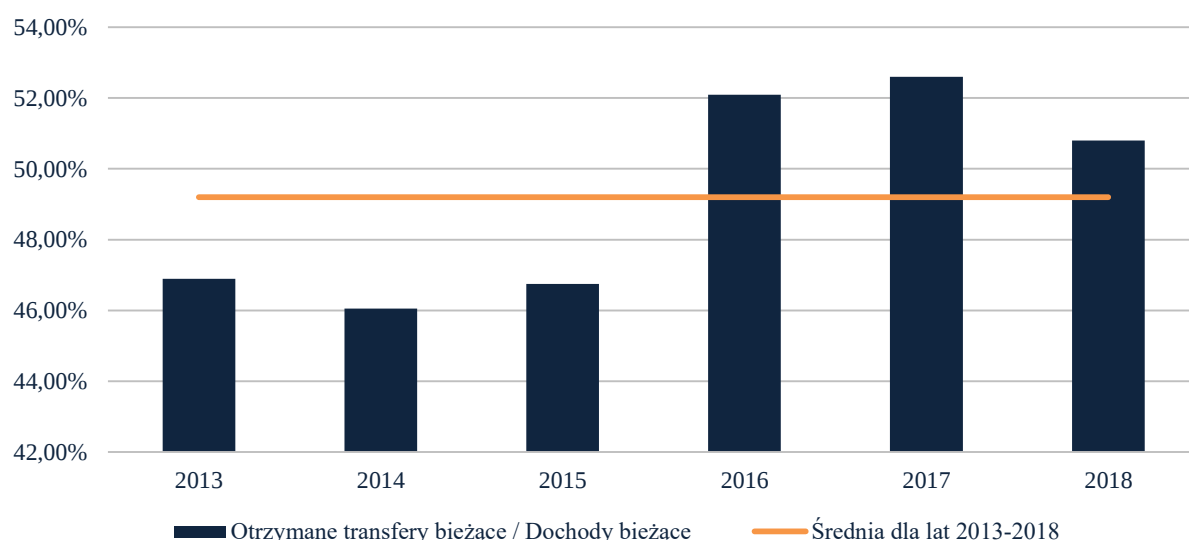

Wykres 13. Dochody majątkowe/Wydatki majątkowe⁶

⁶Dochody majątkowe – w tym dotacje na inwestycje.

Powyższy wykres przedstawia średni stosunek dochodów majątkowych do wydatków majątkowych, czyli innymi słowy ukazuje on, jaki procent wydatków majątkowych jest finansowany z dochodów majątkowych. Jest to ważny wskaźnik, ponieważ ukazuje on, jaki procent wydatków majątkowych może zostać utrzymany nawet w sytuacji, kiedy Miasto będzie miało problemy ze zrównoważeniem budżetu na poziomie operacyjnym.

TRANSFERY BIEŻĄCE W DOCHODACH BIEŻĄCYCH

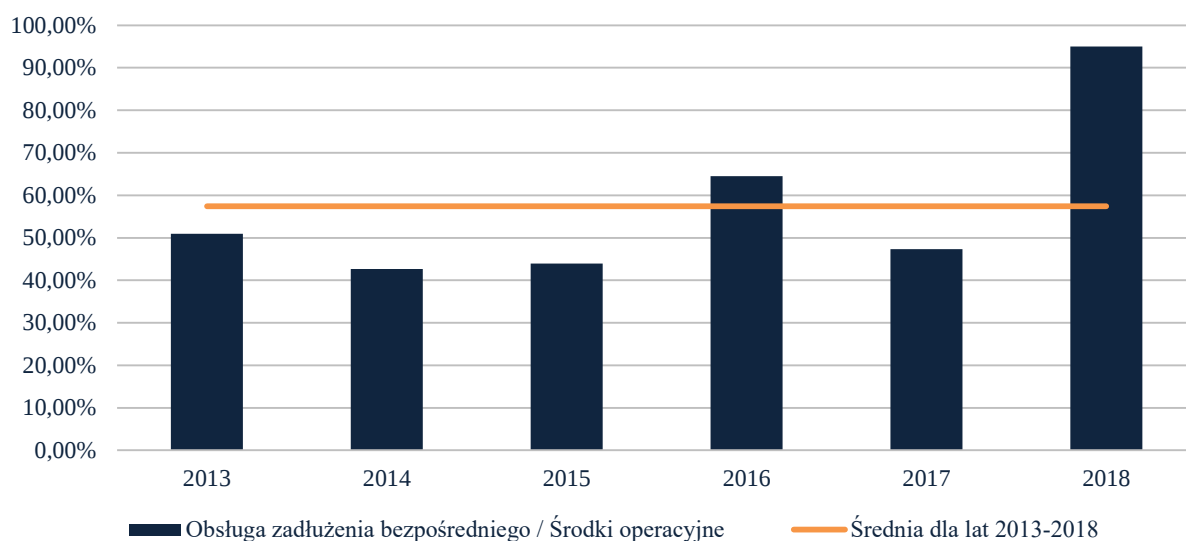

Wykres 14. Otrzymane transfery bieżące⁷/Dochody bieżące

⁷Otrzymane transfery bieżące – rozumiane, jako otrzymane subwencje i dotacje

Na powyższym wykresie ukazany został stosunek transferów, otrzymanych przez Miasto na pokrycie bieżących wydatków, do całkowitych dochodów bieżących Miasta. Jest to więc kolejny wskaźnik, który informuje o tym, w jak dużym stopniu budżet jednostki uzależniony jest od finansowania zewnętrznego.

OBSŁUGA ZADŁUŻENIA BEZPOŚREDNIEGO A ŚRODKI OPERACYJNE

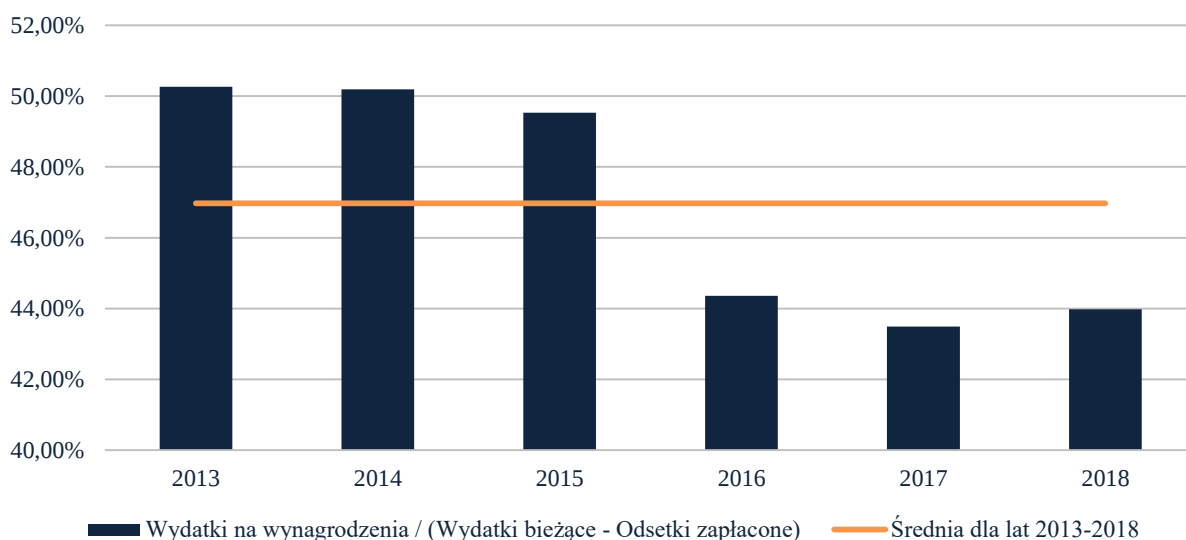

Wykres 15. Obsługa Zadłużenia bezpośredniego/Środki operacyjne

⁸Obsługa zadłużenia bezpośredniego - rozumiana, jako spłata całości zadłużenia z okresu powiększona o odsetki.

Powyższy wykres przedstawia stosunek kosztów obsługi zadłużenia bezpośredniego do środków operacyjnych. Jako, że środki operacyjne są tutaj definiowane, jako nadwyżka operacyjna powiększona o odsetki, wskaźnik ten pokazuje jak dużą część faktycznej nadwyżki, jaka miałyby miejsce gdyby Miasto nie było zadłużone, stanowią koszty obsługi długu. Wysoka wartość wskaźnika w 2018 roku wynika bezpośrednio z niskiej, w porównaniu z latami poprzednimi, planowanej kwoty nadwyżki operacyjnej w tym roku.

WYDATKI NA WYNAGRODZENIA

Wykres 16. Wydatki na wynagrodzenia⁹ / (Wydatki bieżące - Odsetki zapłacone)¹⁰

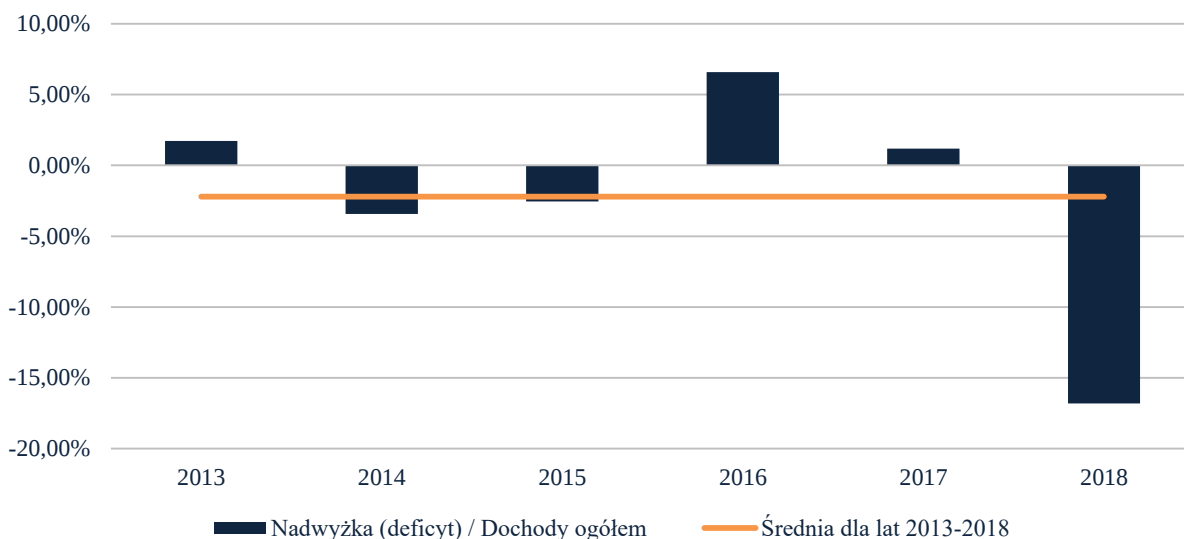
⁹ Wydatki na wynagrodzenia – rozumiane, jako wydatki poniesione na wynagrodzenia i składki od nich naliczane.

¹⁰(Wydatki bieżące – Odsetki zapłacone) – wydatki bieżące zostały skorygowane o odsetki zapłacone, ponieważ te są uwzględniane przy zadłużeniu bezpośrednim.

Powyższy wykres przedstawia stosunek średniej kwoty wydatków na wynagrodzenia do średniej kwoty wydatków bieżących pomniejszonych o zapłacone odsetki. Wydatki na wynagrodzenia stanowią jedną z najbardziej „sztywnych” pozycji wydatków, dlatego

też w naszej ocenie korzystnie postrzegany jest jak najmniejszy ich udział w budżecie samorządowym.

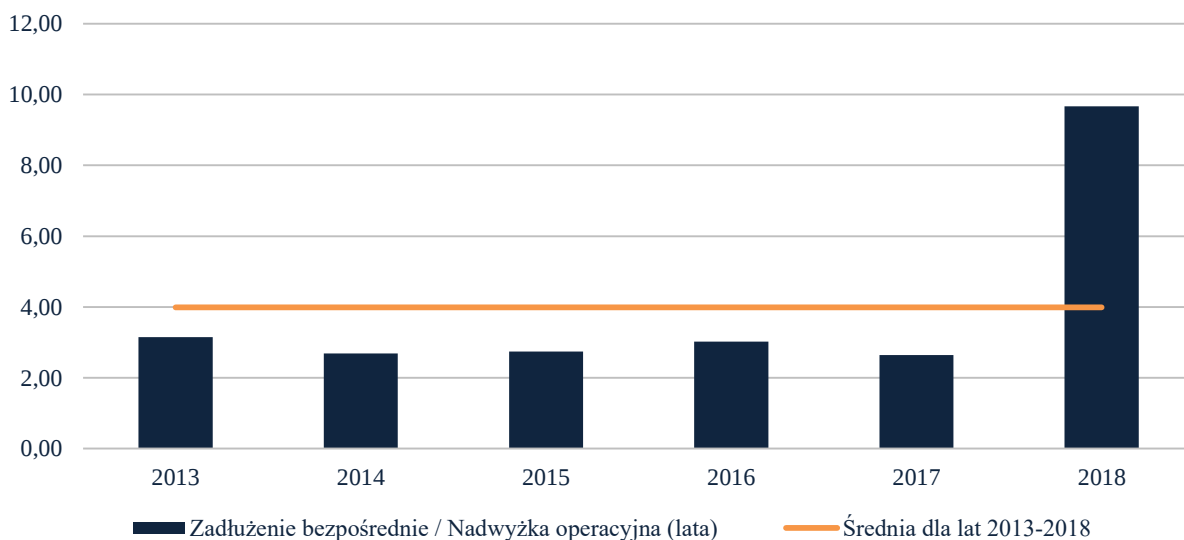
NADWYŻKA I DEFICYT BUDŻETOWY

Wykres 17. Nadwyżka (deficyt) / Dochody ogółem

Porównanie nadwyżki do dochodów jest istotne z punktu widzenia oceny zarządzania płynnością w Mieście.

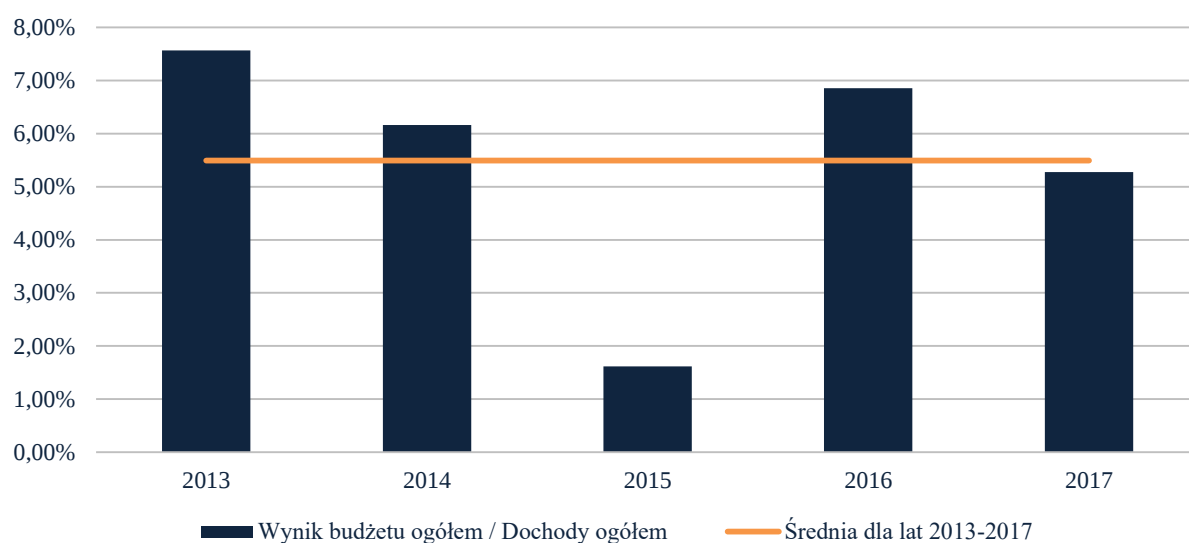
ZADŁUŻENIE BEZPOŚREDNIE A NADWYŻKA OPERACYJNA

Wykres 18. Zadłużenie bezpośrednie/Nadwyżka operacyjna (lata)

Iloraz zadłużenia bezpośredniego i nadwyżki operacyjnej jest interesującym wskaźnikiem, ukazującym przez ile czasu Miasto musiałoby odkładać całą swoją nadwyżkę operacyjną, aby spłacić w pełni swoje zadłużenie bezpośrednie.

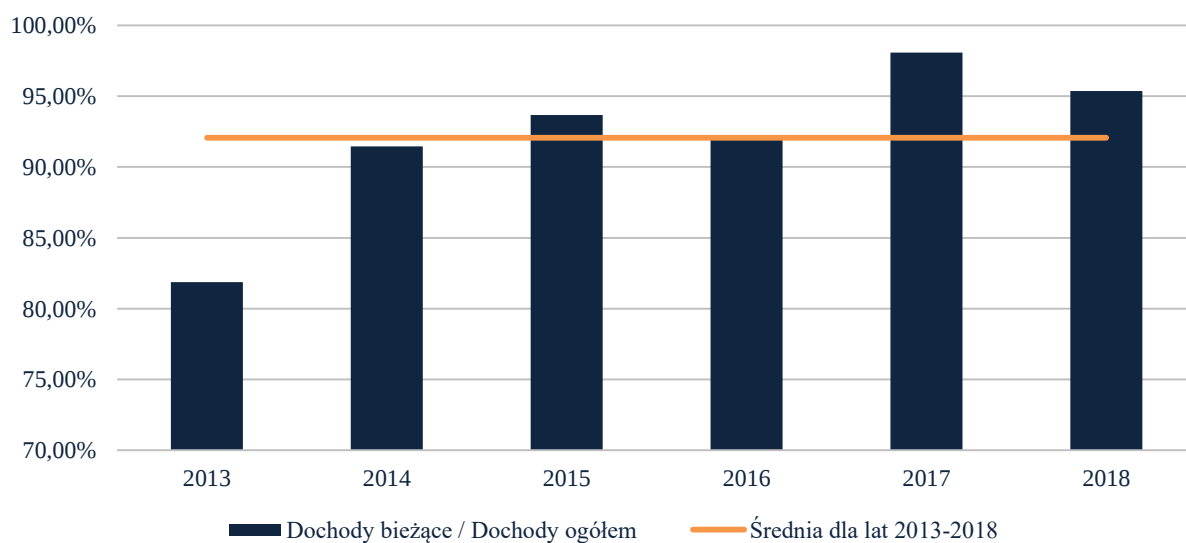
WOLNE ŚRODKI W RELACJI DO DOCHODÓW OGÓŁEM

Wykres 19. Wynik budżetu ogółem/Dochody ogółem

Iloraz wolnych środków i dochodów ogółem pokazuje, jaki procent dochodów pozostał do dyspozycji Miasta po zakończeniu roku budżetowego – jest więc kolejnym ważnym wskaźnikiem oceniającym możliwość generowania przez Miasto nadwyżki na koniec roku.

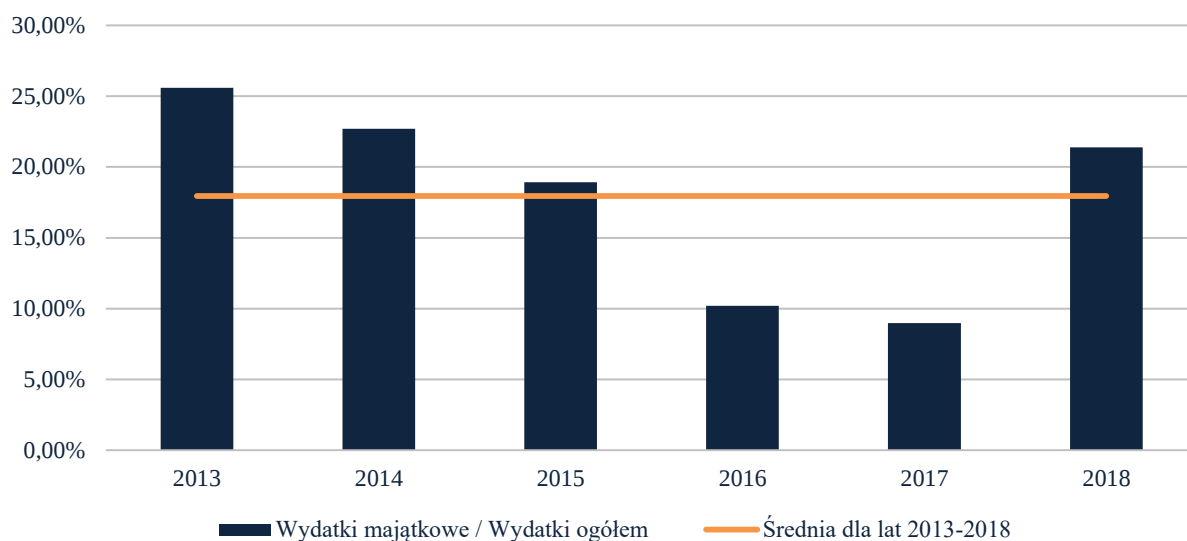
DOCHODY BIEŻĄCE

Wykres 20. Dochody bieżące/Dochody ogółem

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, wydatki bieżące jednostki samorządu terytorialnego nie mogą przekraczać dochodów bieżących, powiększonych o nadwyżkę budżetową z lat ubiegłych. Dla analizy ratingowej ważna jest, więc nie tylko wysokość dochodów Miasta, ale też i ich podział na dochody bieżące i majątkowe. W przypadku Piotrkowa Trybunalskiego, relacja dochodów bieżących do dochodów ogółem utrzymuje się na wysokim poziomie (średnia dla lat 2013-2018 na poziomie 92,05%), dzięki czemu ograniczenie to nie dotyka budżetu Miasta, w tak dużym stopniu jak w przypadku wielu innych polskich samorządów.

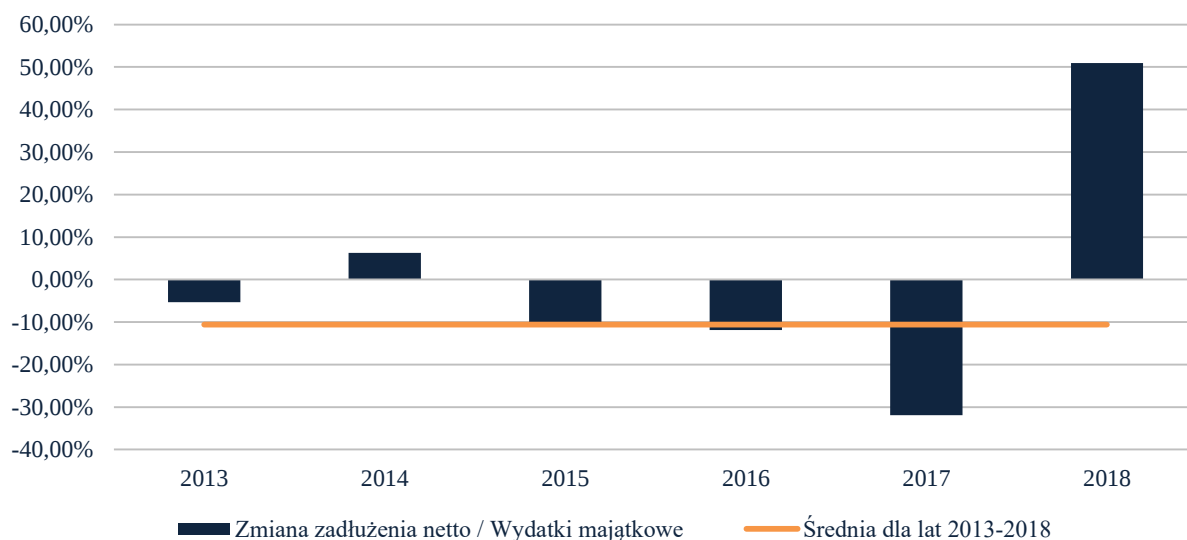
WYDATKI MAJĄTKOWE

Wykres 21. Wydatki majątkowe/Wydatki ogółem

W związku ze wspomnianymi wcześniej ograniczeniami, warto również przyrzeć się dekompozycji wydatków na wydatki bieżące i majątkowe. Powyższy wskaźnik spełnia się w tej roli bardzo dobrze, ponieważ daje jasną odpowiedź nie tylko na pytanie, jaki procent wydatków stanowią wydatki bieżące, ale również pokazuje, jaką część wydatków stanowią dużo bardziej elastyczne wydatki majątkowe. Nie tylko pokazuje, więc stopień bezpieczeństwa zachowania ustawowych limitów, ale dokładnie wskazuje na procentowy udział wydatków, na których wysokość Miasto ma największy wpływ.

WYDATKI MAJĄTKOWE FINANSOWANE DŁUGIEM

Wykres 22. Zmiana zadłużenia/Wydatki majątkowe

Relacja zmiany zadłużenia, liczonego, jako sumy zobowiązań, porównanej do wydatków majątkowych, jest istotnym wskaźnikiem opisującym sposób finansowania inwestycji przez Miasto.

4.7 ANALIZA DOCHODÓW W LATACH 2008-2018

Dochody jednostek samorządu terytorialnego dzielą się na dwa rodzaje – dochody bieżące oraz dochody majątkowe. Do dochodów majątkowych zalicza się dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku oraz dochody z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności, natomiast dochody bieżące stanowią wszystkie inne dochody uzyskiwane przez samorząd. Szczegółnej analizie poddano dochody bieżące, ich wielkość kształtuje bowiem strukturę budżetu gminy, a więc ich analiza pozwala na uchwycenie trendu poszczególnych pozycji budżetowych. Jest to podstawa do prognozowania kształtowania się poszczególnych pozycji dochodów JST w przyszłości, co wykonują służby finansowe JST w dokumencie: Wieloletnia Prognoza Finansowa, a Analitycy INC Rating w oparciu o swoją niezależną analizę na podstawie WPF decydują o perspektywie ratingu.

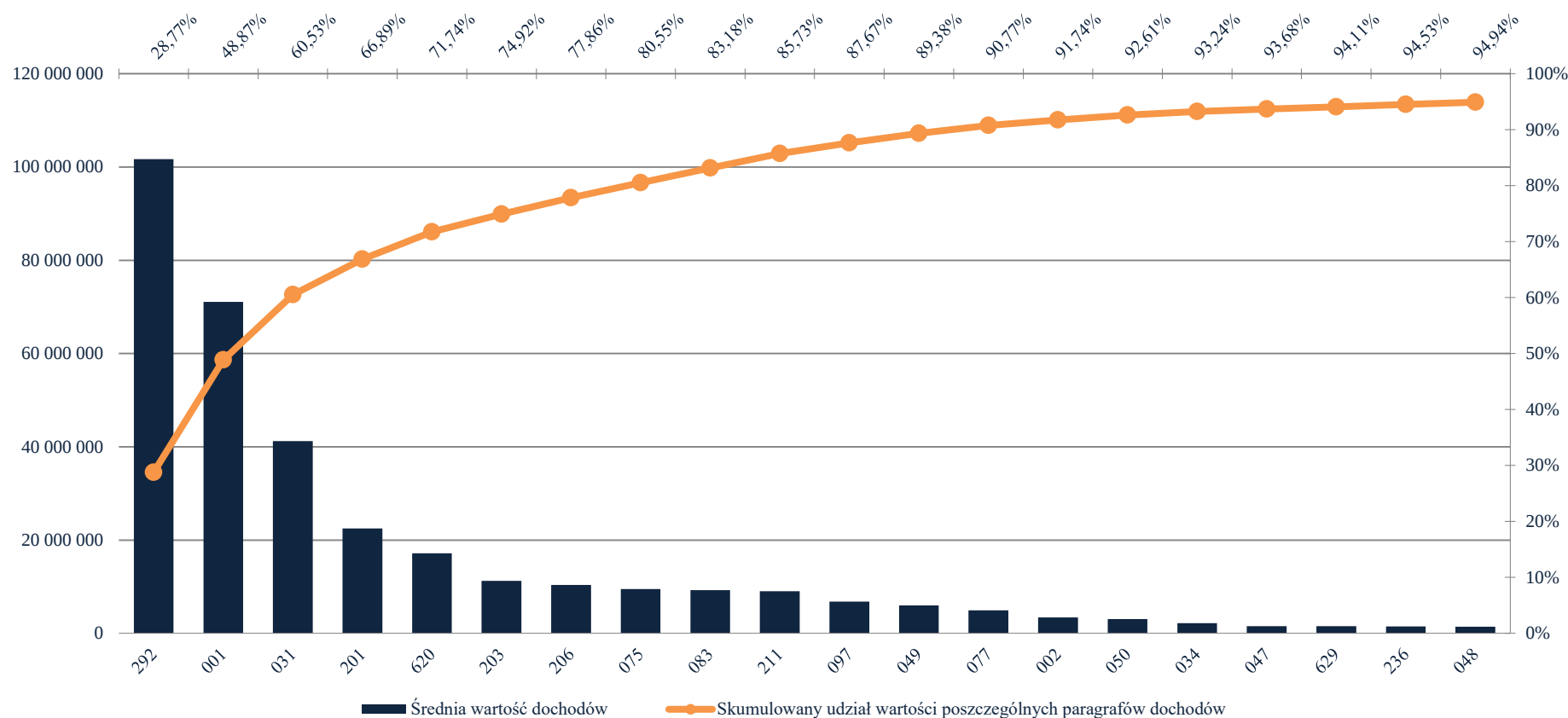
LP.	§	OPIS	ŚREDNIA WARTOŚĆ DOCHODÓW	% POZYCJI DOCHODÓW	ŁĄCZNY UDZIAŁ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ^(plan)
1	292	Subwencje ogólne z budżetu państwa	101,67	28,77%	28,77%	75,06	84,21	91,35	98,46	105,01	104,69	106,27	109,83	114,63	116,30	112,60
2	001	Podatek dochodowy od osób fizycznych	71,06	20,10%	48,87%	61,53	57,01	55,54	62,60	65,30	65,95	71,74	78,76	82,39	87,77	93,03
3	031	Podatek od nieruchomości	41,21	11,66%	60,53%	30,07	32,24	35,99	40,67	42,13	41,42	42,79	44,79	44,74	49,00	49,50
4	201	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację zadań bieżących z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych gminie (związkom gmin) ustawami	22,48	6,36%	66,89%	19,50	18,79	18,88	18,99	19,70	20,90	22,17	24,01	27,57	29,31	27,48
5	620	Dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich oraz środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 3 oraz ust. 3 pkt 5 i 6 ustawy, lub płatności w ramach budżetu środków europejskich	17,15	4,85%	71,74%	0,00	8,30	16,69	20,23	16,49	64,20	21,31	13,69	25,24	2,07	0,43
6	203	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na realizację własnych zadań bieżących gmin (związków gmin)	11,24	3,18%	74,92%	6,54	6,90	8,37	8,38	10,23	13,77	15,83	15,30	15,31	13,19	9,81
7	206	Dotacje celowe przekazane z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej zlecone gminom (związkom gmin, związkom powiatowo-gminnym), związane z realizacją świadczenia wychowawczego stanowiącego pomoc państwa w wychowywaniu dzieci	10,38	2,94%	77,86%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	31,67	42,30	40,25

LP.	§	OPIS	ŚREDNIA WARTOŚĆ DOCHODÓW	% POZYCJI DOCHODÓW	ŁĄCZNY UDZIAŁ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ^(plan)
8	075	Dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych Skarbu Państwa, jednostek samorządu terytorialnego lub innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych oraz innych umów o podobnym charakterze	9,51	2,69%	80,55%	6,83	8,05	8,66	9,36	9,25	10,59	10,96	11,67	10,33	9,49	9,37
9	083	Wpływy z usług	9,29	2,63%	83,18%	7,73	8,77	8,94	9,37	10,24	10,21	10,05	10,30	8,48	8,85	9,25
10	211	Dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania bieżące z zakresu administracji rządowej oraz inne zadania zlecone ustawami realizowane przez powiat	9,04	2,56%	85,73%	7,48	8,11	8,04	8,15	8,49	8,75	8,93	11,14	9,57	10,58	10,19
11	097	Wpływy z różnych dochodów	6,84	1,94%	87,67%	2,40	1,66	3,24	4,30	7,04	15,29	17,03	9,67	6,47	4,90	3,30
12	049	Wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	6,03	1,71%	89,38%	1,15	1,94	2,37	2,41	3,20	5,87	8,06	8,74	10,52	11,51	10,54
13	077	Wpłaty z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości	4,92	1,39%	90,77%	5,79	5,69	5,62	4,01	3,04	4,90	7,45	3,94	4,77	4,47	4,50
14	002	Podatek dochodowy od osób prawnych	3,44	0,97%	91,74%	4,88	4,45	3,08	3,01	3,05	3,52	3,70	3,37	2,98	2,90	2,87
15	050	Podatek od czynności cywilnoprawnych	3,08	0,87%	92,61%	3,32	4,33	3,08	2,52	2,43	2,84	2,79	2,55	3,33	3,53	3,15
16	034	Podatek od środków transportowych	2,21	0,62%	93,24%	2,11	2,24	2,17	2,16	2,15	2,13	2,15	2,21	2,19	2,53	2,25
17	047	Wpływy z opłat za zarząd, użytkowanie i użytkowanie wieczyste nieruchomości	1,57	0,44%	93,68%	1,51	2,47	2,18	2,04	2,11	2,21	2,27	2,34	0,03	0,04	0,04
18	629	Środki na dofinansowanie własnych inwestycji gmin (związków gmin), powiatów (związków powiatów), samorządów województw, pozyskane z innych źródeł	1,52	0,43%	94,11%	5,62	8,05	1,12	0,72	0,67	0,00	0,59	0,00	0,00	0,00	0,00
19	236	Dochody jednostek samorządu terytorialnego związane z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami	1,47	0,42%	94,53%	0,76	1,19	1,02	1,39	1,43	2,69	1,35	1,85	1,41	1,54	1,50
20	048	Wpływy z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	1,46	0,41%	94,94%	1,24	1,37	1,43	1,47	1,52	1,48	1,56	1,48	1,45	1,53	1,50

Tabela 5. Analiza dochodów w latach 2008-2018 (dane w mln PLN)

4.8 WYKRES ANALIZY DOCHODÓW

Najważniejszą pozycję wśród dochodów miasta zajmują wpływy z subwencji ogólnej z budżetu państwa (paragraf 292), drugą natomiast zajmują wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych (paragraf 001). Te dwie kategorie dochodowe odpowiadały średnio za blisko połowę (48,87%) wszystkich dochodów miasta w analizowanym okresie. Kolejne największe pozycje dochodów to podatek od nieruchomości (paragraf 031), dotacje celowe otrzymane z budżetu państwa na zadania zlecone (paragraf 201), oraz dotacje celowe w ramach programów finansowanych z udziałem środków europejskich (paragraf 620). Te pięć pozycji odpowiada średnio za 71,74% budżetu miasta. To na nich warto, zatem skupić najwięcej uwagi podczas analizy dochodów budżetu miasta, ponieważ mają największy wpływ na jego sytuację finansową.

Wykres 23. Wykres analizy dochodów Piotrkowa Trybunalskiego za lata 2008-2018 (dane w PLN).

4.9 ANALIZA WYDATKÓW W LATACH 2008-2018

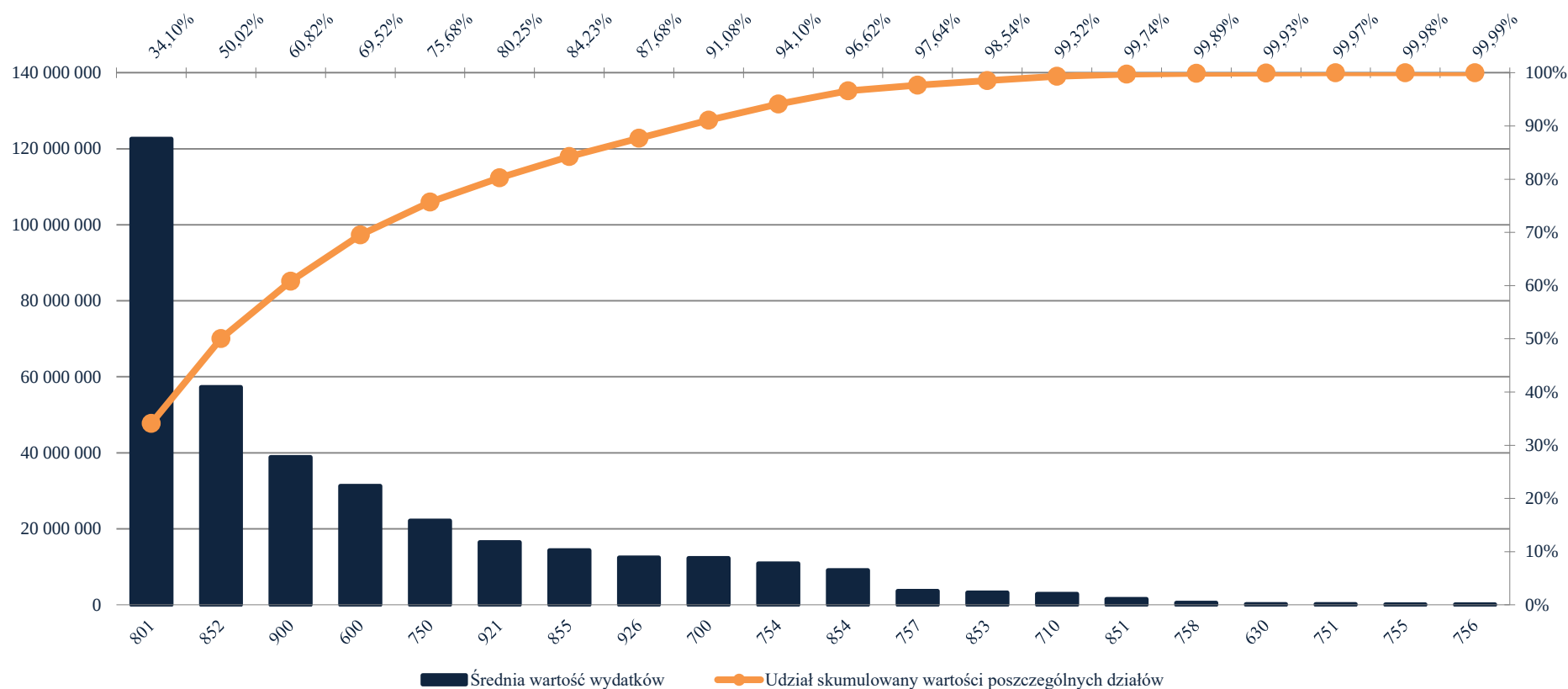
Również wydatki jednostek samorządu terytorialnego możemy podzielić na bieżące oraz majątkowe. Wydatki bieżące obejmują różnego rodzaju koszty związane z funkcjonowaniem samorządu, m.in. wynagrodzenia i uposażenia osób zatrudnionych w samorządowych jednostkach budżetowych oraz składki naliczane od tych wynagrodzeń i uposażeń, zakupy towarów i usług czy koszty utrzymania jednostek budżetowych.

LP.	§	OPIS	ŚREDNIA WARTOŚĆ WYDATKÓW	% POZYCJI WYDATKÓW	ŁĄCZNY UDZIAŁ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018 ^(plan)
1	801	Oświata i wychowanie	122,62	34,10%	34,10%	95,50	102,16	110,33	116,64	120,60	124,67	127,65	132,33	135,25	140,37	143,36
2	852	Pomoc społeczna	57,28	15,93%	50,02%	46,49	48,22	51,31	54,06	56,63	63,53	66,00	67,02	103,25	37,29	36,22
3	900	Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	38,86	10,80%	60,82%	20,80	17,35	20,59	31,11	32,13	91,68	68,11	57,31	28,36	25,33	34,65
4	600	Transport i łączność	31,29	8,70%	69,52%	28,90	27,91	44,39	30,08	23,06	27,23	20,64	27,83	35,95	34,25	43,90
5	750	Administracja publiczna	22,14	6,16%	75,68%	19,79	18,21	18,65	20,20	20,71	20,01	21,37	24,82	21,49	25,87	32,37
6	921	Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	16,45	4,57%	80,25%	13,79	10,10	12,47	19,06	7,25	10,55	21,57	11,01	11,19	14,82	49,13
7	855	Rodzina	14,31	3,98%	84,23%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	79,68	77,67
8	926	Kultura fizyczna i sport	12,40	3,45%	87,68%	8,29	11,25	15,17	10,94	11,74	10,26	11,43	13,16	13,42	13,02	17,74
9	700	Gospodarka mieszkaniowa	12,25	3,41%	91,08%	10,69	10,49	9,46	9,60	10,49	10,82	14,21	14,16	14,48	13,13	17,23
10	754	Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	10,84	3,01%	94,10%	9,56	10,14	9,76	9,85	10,29	10,60	10,66	12,67	11,32	12,16	12,25
11	854	Edukacyjna opieka wychowawcza	9,06	2,52%	96,62%	7,09	7,48	8,17	8,78	9,40	9,48	9,67	9,90	10,23	10,01	9,48
12	757	Obsługa długu publicznego	3,67	1,02%	97,64%	5,04	5,17	4,08	5,33	6,40	3,92	2,99	1,68	1,53	1,63	2,57
13	853	Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	3,24	0,90%	98,54%	2,42	2,75	3,01	2,92	3,15	3,21	3,97	3,74	4,52	2,81	3,14
14	710	Działalność usługowa	2,82	0,79%	99,32%	2,08	2,13	2,21	2,30	2,48	2,79	2,84	2,60	2,85	3,08	5,71
15	851	Ochrona zdrowia	1,49	0,41%	99,74%	1,41	1,31	1,45	1,45	1,51	1,51	1,55	1,48	1,45	1,66	1,62
16	758	Różne rozliczenia	0,54	0,15%	99,89%	0,36	0,47	0,03	0,03	0,03	0,02	0,01	0,35	0,02	0,03	4,55
17	630	Turystyka	0,15	0,04%	99,93%	0,12	0,10	0,20	0,05	0,08	0,08	0,09	0,09	0,14	0,44	0,26
18	751	Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,14	0,04%	99,97%	0,01	0,12	0,29	0,13	0,01	0,07	0,35	0,43	0,05	0,02	0,02
19	755	Wymiar sprawiedliwości	0,05	0,01%	99,98%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,18	0,19	0,19
20	756	Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	0,03	0,01%	99,99%	0,08	0,07	0,09	0,10	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Tabela 6. Analiza wydatków w latach 2008-2018 (dane w mln PLN)

4.10 WYKRES ANALIZY WYDATKÓW

Najważniejszą pozycję wśród wydatków miasta zajmują wydatki związane z oświatą i wychowaniem (dział 801), znacząco przewyższające dofinansowanie, jakie w celu realizacji tego zadania otrzymuje miasto z budżetu państwa. Drugą największą pod względem łącznej wartości kategorią są wydatki związane z pomocą społeczną (dział 852) – te dwa działy wydatków odpowiadały średnio za ponad połowę (50,02%) wszystkich wydatków budżetowych w analizowanym okresie. To na nich warto, więc skupić najwięcej uwagi podczas analizy wydatków w mieście, ponieważ mają największy wpływ na jej sytuację budżetową. Kolejne działy wydatków to gospodarka komunalna i ochrona środowiska (dział 900), transport i łączność (dział 600) oraz administracja publiczna (dział 750). Łącznie z poprzednimi dwoma działami stanowią one razem 75,68% wydatków miasta i to na nich należy skupić największą uwagę podczas szukania potencjalnych oszczędności.

Wykres 24. Wykres analizy wydatków Piotrkowa Trybunalskiego za lata 2008-2018 (dane w PLN).

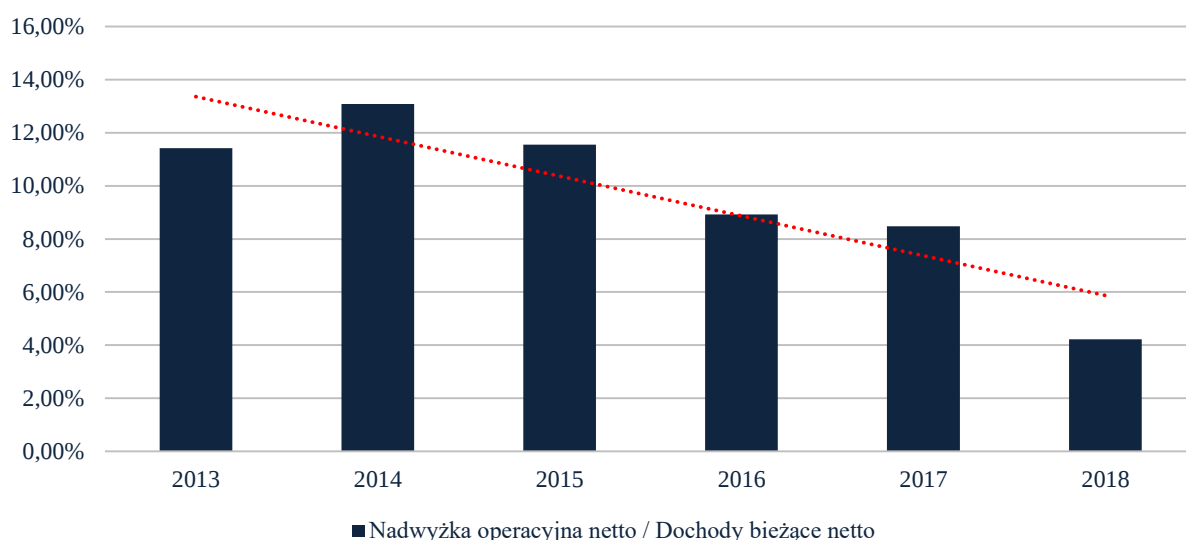

5. CZYNNIKI ZMIANY RATINGU

WSTĘP

Poniżej przedstawione zostało jedenaście wskaźników, które w opinii INC Rating opisują kluczowe elementy konieczne dla poprawy sytuacji finansowej polskich gmin. Do każdego z wykresów dołączona została krótka analiza danego wskaźnika, w celu lepszego wskazania jego wpływu na sytuację finansową samorządu. Dla lepszego ukazania zachodzących zmian, na każdy diagram naniesiona została również linia trendu. Zmiany mające kierunek zmian postrzegany w sposób pozytywny oznaczone zostały kolorem zielonym, natomiast zmiany postrzegane negatywnie oznaczone zostały kolorem czerwonym. W przypadku Piotrkowa Trybunalskiego, cztery ze wskazanych wskaźników odnotowały porządkany kierunek zmian, siedem pozostałych zmienia się natomiast w kierunku niekorzystnym. Biorąc pod uwagę aktualny stan finansów Miasta oraz wyniki przeprowadzonego bilansu strategicznego, nie przewiduje się zmiany oceny ratingowej w ciągu najbliższego kwartału.

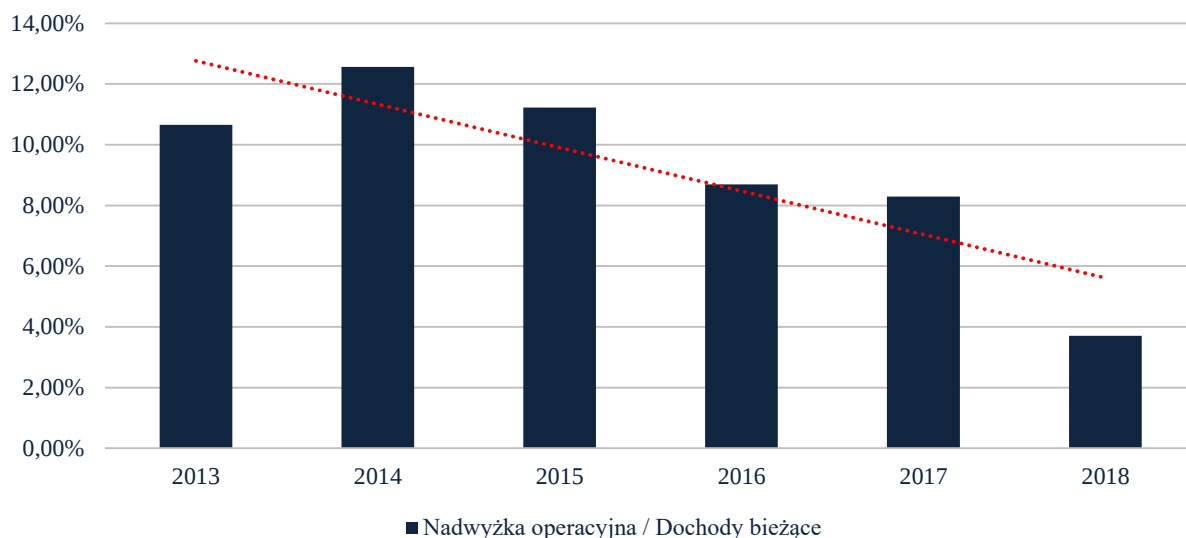
NADWYŻKA OPERACYJNA NETTO

Wykres 25. Nadwyżka operacyjna netto/Dochody bieżące netto

Nadwyżka operacyjna netto jest to wartość nadwyżki operacyjnej powiększonej o kwotę zapłaconych przez Miasto odsetek i pomniejszonej o dochody finansowe Miasta. Dochody bieżące netto są to natomiast dochody bieżące pomniejszone o dochody finansowe. Wskaźnik ten może być zatem postrzegany jako próba uchwycenia faktycznych wyników operacyjnych Miasta w oderwaniu od sytuacji na rynku finansowym. Trend wskaźnika w latach 2014-2018 był negatywny. W dużej mierze jest to jednak efektem dwóch czynników niezależnych od zarządu Piotrkowa Trybunalskiego, czyli zakończonego w tym okresie rozliczania podatku VAT zapłaconego przy okazji inwestycji majątkowych (przede wszystkim oczyszczalni ścieków), a także wprowadzenia świadczenia wychowawczego w ramach programu „Rodzina 500+”. Pierwszy z tych czynników podnosił dochody bieżące, a dzięki mądrej polityce miasta nie przełożyło się to na zwiększenie wydatków bieżących, natomiast drugi czynnik od 2016 roku znacząco podnosi wielkość zarówno dochodów jak i wydatków bieżących, powiększając mianownik w powyższym współczynniku, nie mając jednocześnie wpływu na wielkość nadwyżki operacyjnej czy nadwyżki operacyjnej netto. Zastrzeżenia może budzić co najwyżej znacząco niższa niż w latach 2016-2017 wielkość wskaźnika w roku 2018, jednak może to być również oznaka ostrożnego planowania dochodów i wydatków bieżących – kluczowe w dalszej analizie będzie faktyczne wykonanie planu na rok 2018.

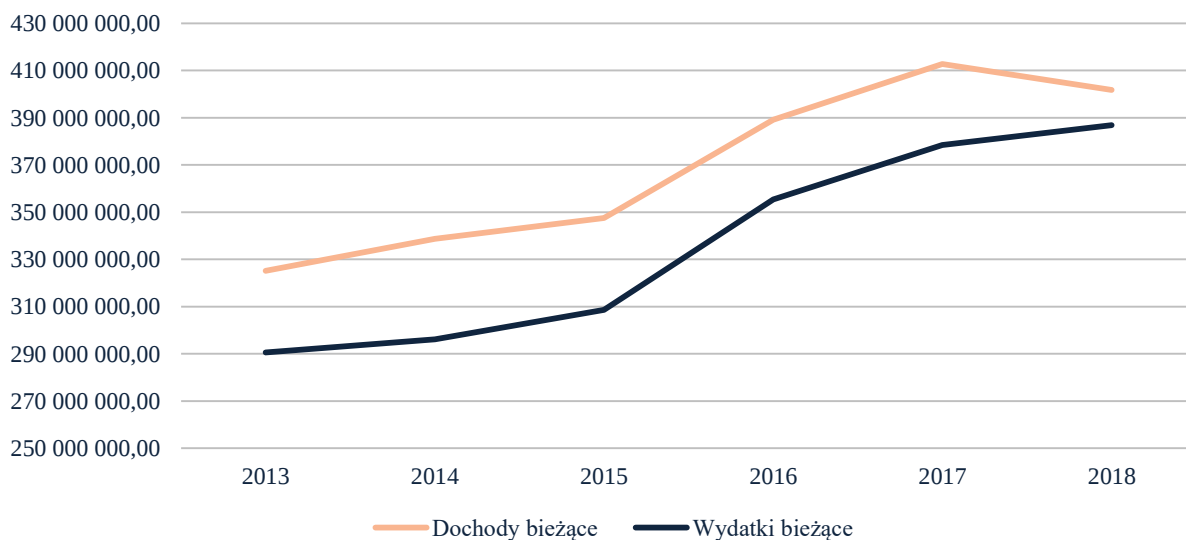
NADWYŻKA OPERACYJNA

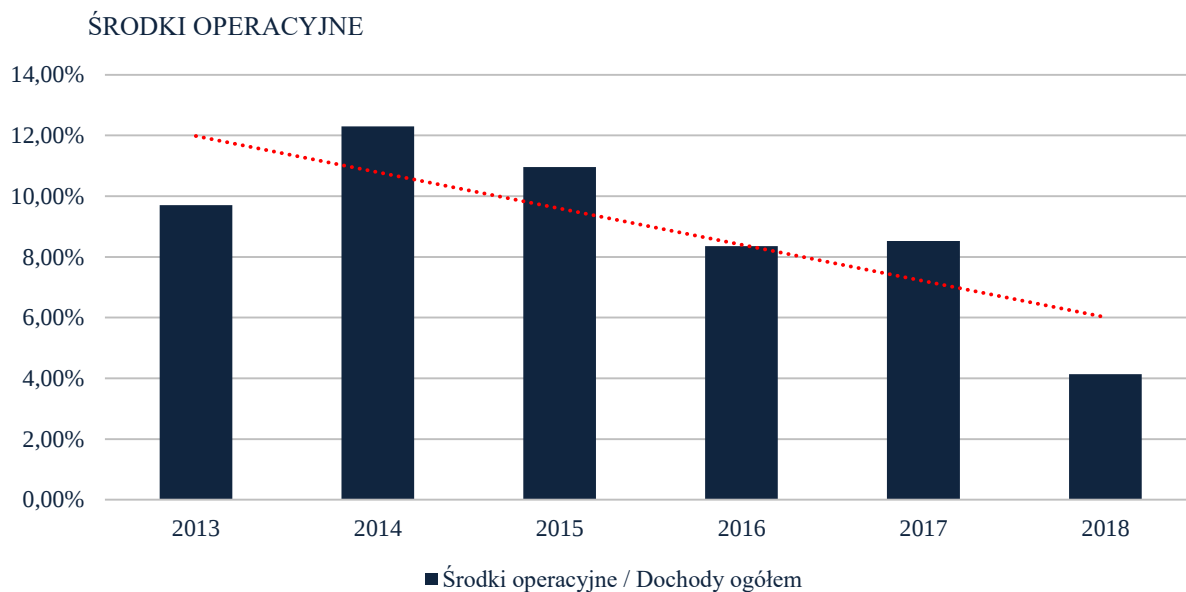
Wykres 26. Nadwyżka operacyjna /Dochody bieżące

Na powyższym wykresie widać, że po uwzględnieniu operacji finansowych, nadwyżka operacyjna w stosunku do dochodów bieżących nadal wykazuje tendencję spadkową. Wydatki na obsługę długu są w przypadku Piotrkowa Trybunalskiego na tyle niskie, że ich obniżka w ostatnich latach nie wpłynęła na zmianę kształtu wykresu.

Aby lepiej przedstawić względną wielkość marży operacyjnej, na poniższym wykresie przedstawione zostały dane dotyczące dochodów bieżących i wydatków bieżących – marża operacyjna znajduje się pomiędzy poniższymi liniami charakteryzującymi te wielkości budżetowe.

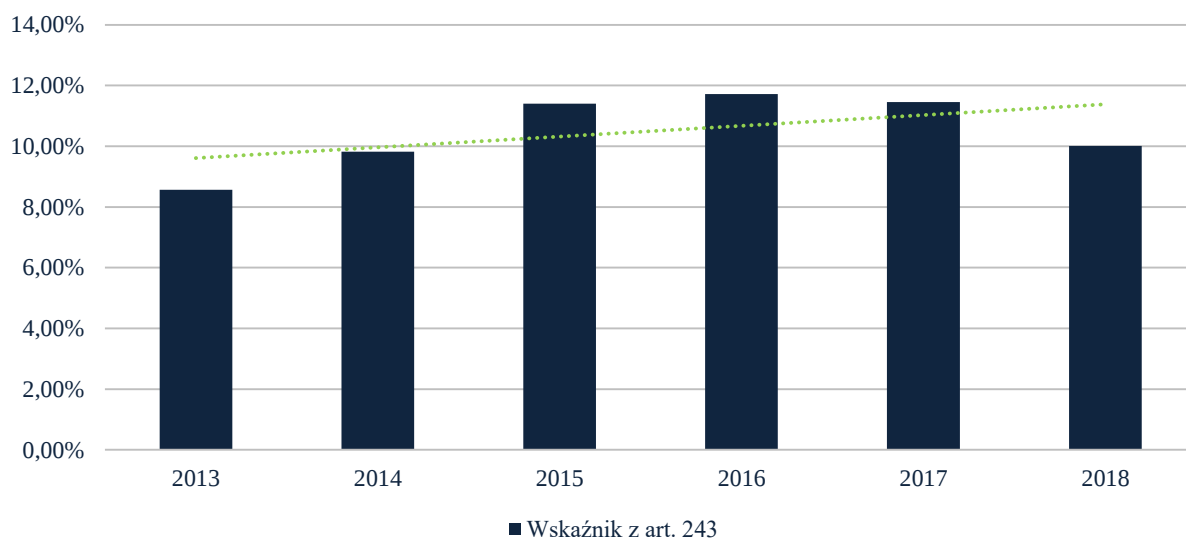
Wykres 27. Dochody bieżące/Wydatki bieżące

Wykres 28. Środki operacyjne/Dochody ogółem

Jak widać na powyższym wykresie, stosunek środków operacyjnych do dochodów ogółem ma nachylenie ujemne, podobnie jak wskaźnik nadwyżki operacyjnej netto do dochodów bieżących netto. Również w tym przypadku widoczne są zabużenia trendu w kształtowaniu się wskaźnika spowodowane opisanymi powyżej czynnikami.

INDYWIDUALNY LIMIT ZE WSKAŹNIKA ZADŁUŻENIA JST

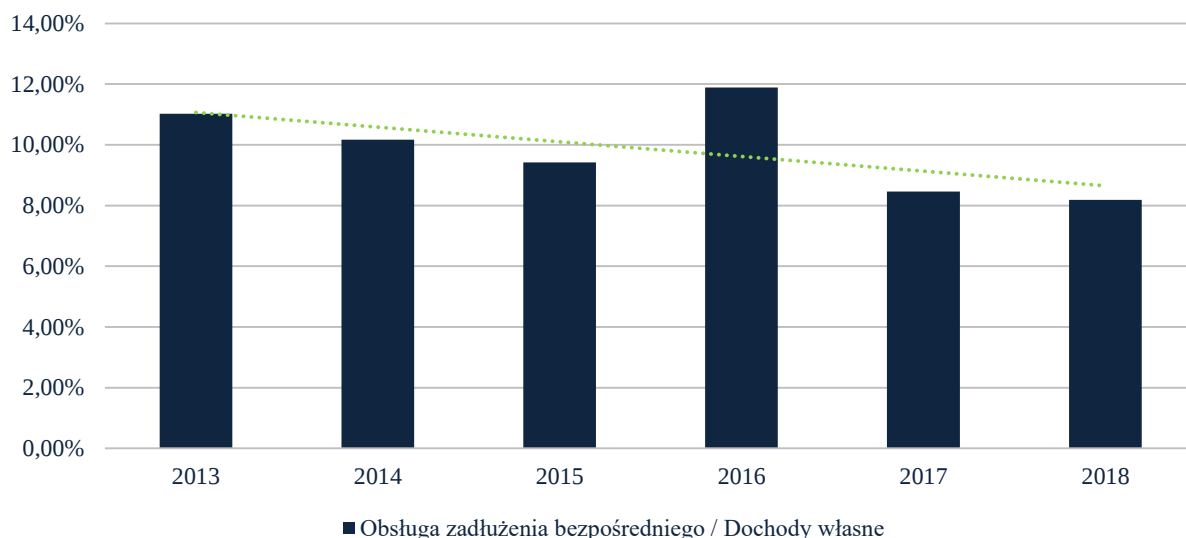

Wykres 29. Indywidualny wskaźnik zadłużenia JST

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2013 r., poz. 885 z późn. zm.), relacja kosztów obsługi długu (powiększonych o spłaty rat kapitałowych, ale pomniejszonych o kredyty mające charakter prefinansowania) do dochodów ogółem, nie może w samorządzie przekroczyć trzyletniej średniej relacji nadwyżki operacyjnej powiększonej o dochód ze sprzedaży majątku do dochodów ogółem samorządu. Na powyższym wykresie widać wzrost wskaźnika w latach 2013-2016 (związany ze wzrostem nadwyżki operacyjnej uwarunkowanej z rozliczeniami podatku VAT i utrzymaniem na niskim poziomie wydatków bieżących). Z opisanych wcześniej powodów spodziewamy się systematycznego obniżania się wartości

tego wskaźnika aż do lat 2019-2020. Z uwagi na niskie, w porównaniu do dochodów ogółem, nakłady na obsługę zobowiązań, nie przewidujemy jednak, aby ryzyko naruszenia ustawowego ograniczenia się zrealizowało.

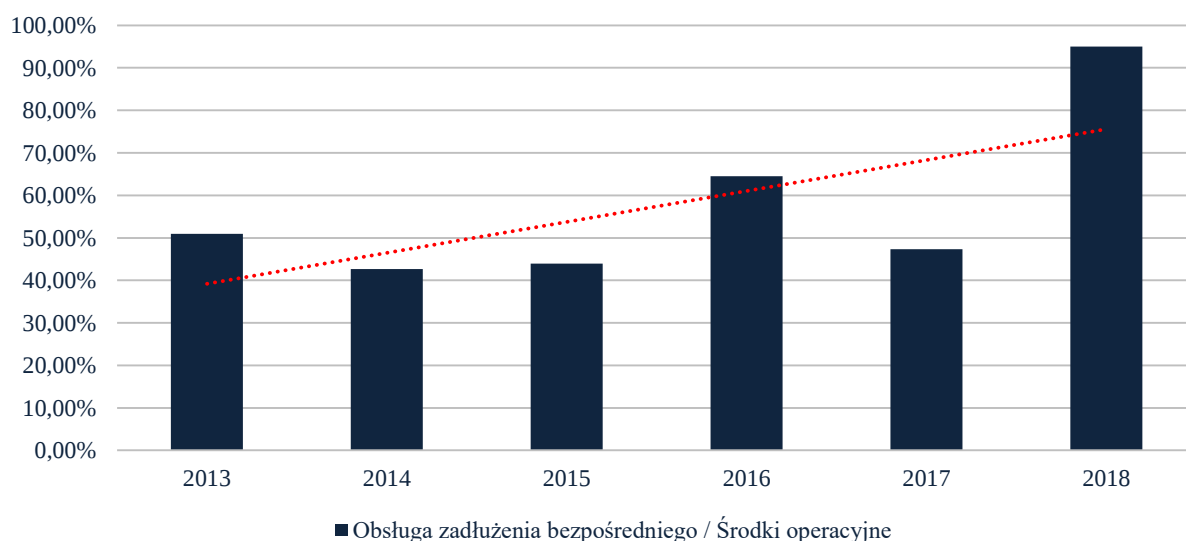
OBSŁUGA ZADŁUŻENIA BEZPOŚREDNIEGO/DOCHODY WŁASNE

Wykres 30. Obsługa zadłużenia bezpośredniego/Dochody własne

Stosunek kosztu obsługi zadłużenia bezpośredniego do dochodów własnych obniżał się stabilnie w okresie 2013 – 2018 (wyjątkiem jest rok 2016, w którym spłata rat kapitałowych była znacząco wyższa niż w pozostałych latach). Podczas analizy powyższego wskaźnika warto mieć na uwadze, że jego wartości dotyczą relacji do dochodów własnych, dzięki czemu wolny jest od wpływu opisanych wcześniej czynników zaburzających trend zmian dochodów bieżących. Warto w tym miejscu również zwrócić uwagę na rozsądny plan spłat planowanych w roku 2018 kredytów, który pozwoli utrzymać ten wskaźnik na stabilnie niskim poziomie pomimo planowanego wzrostu w bieżącym roku zadłużenia o ponad 67,5 mln złotych.

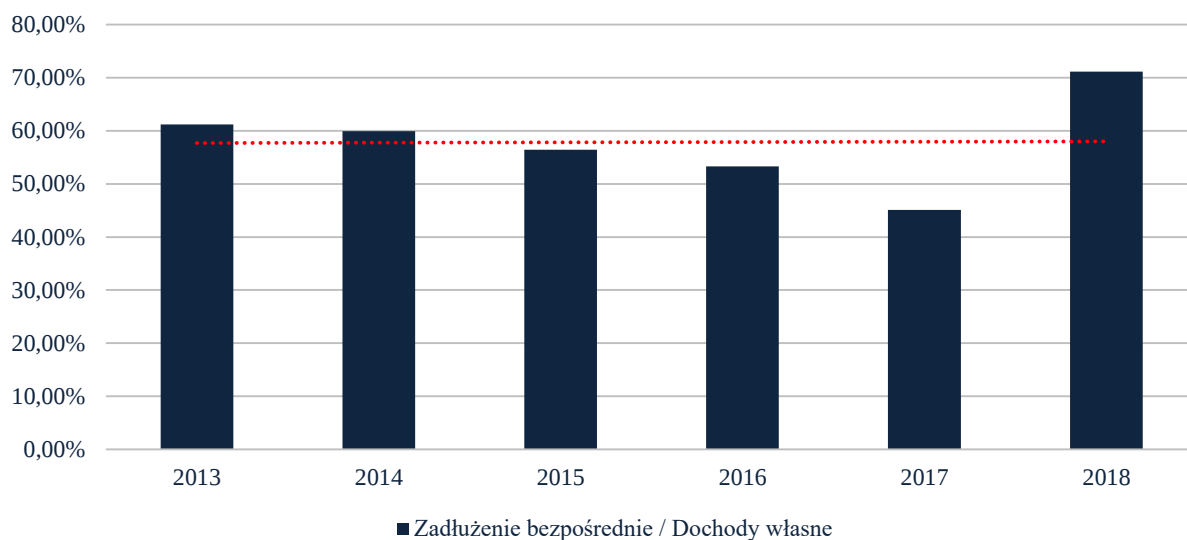
OBSŁUGA ZADŁUŻENIA BEZPOŚREDNIEGO/ŚRODKI OPERACYJNE

Wykres 31. Obsługa zadłużenia bezpośredniego/Środki operacyjne

Stosunek obsługi zadłużenia bezpośredniego do wielkości środków operacyjnych znacząco wzrósł w badanym okresie, z poziomu około 50% w 2013 roku do poziomu przekraczającego wartość 90% w roku 2018. Tym samym, obsługa zadłużenia bezpośredniego zbliży się do wartości posiadanych przez Miasto środków operacyjnych. Nadwyżka dochodów bieżących nad wydatkami bieżącymi w dalszym ciągu pozwala jednak na regulowanie zobowiązań dłużnych (w tym również rat kapitałowych), co jest kolejnym dowodem na silne fundamenty budżetu miejskiego.

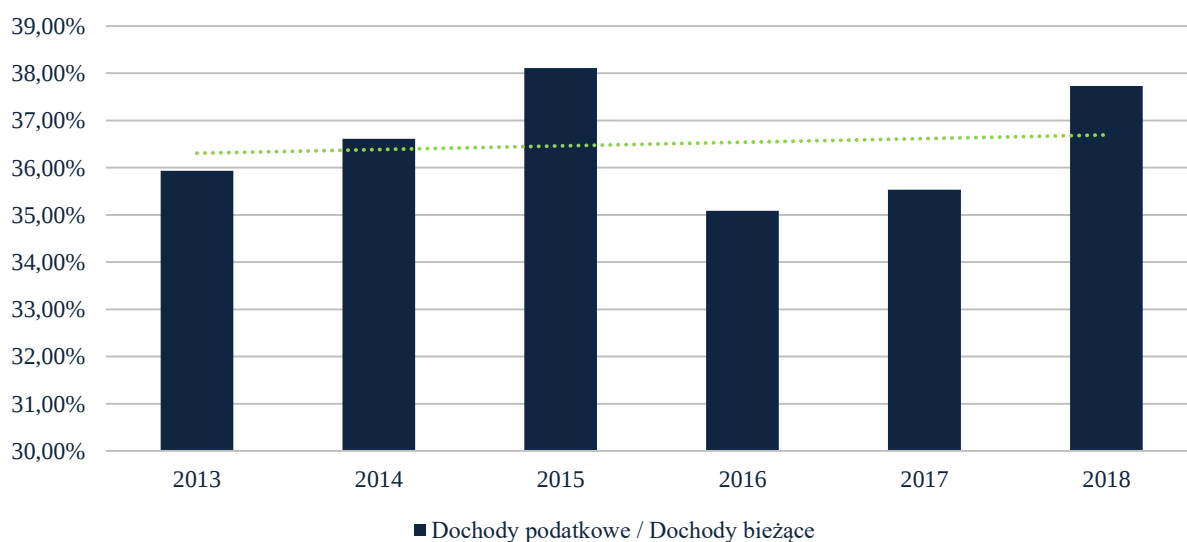
ZADŁUŻENIE BEZPOŚREDNIE

Wykres 32. Zadłużenie bezpośrednie/Dochody własne

Na powyższym wykresie wyraźnie widać trend malejący wskaźnika zadłużenia bezpośredniego do dochodów własnych (z poziomu 61,17% w 2013 roku do 45,07% w roku 2017). W 2018 r. planowany jest wzrost wartości tego wskaźnika do poziomu 71,10%. Zachwianie trendu w 2018 r. wynika z planowanego wzrostu zadłużenia w tym roku.

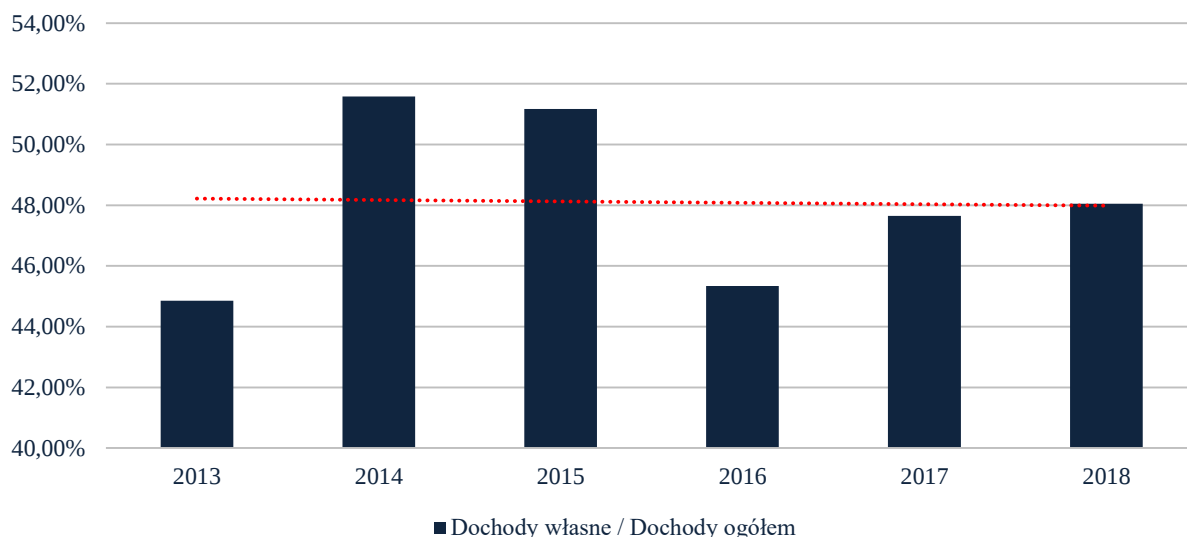
DOCHODY PODATKOWE

Wykres 33. Dochody podatkowe/Dochody bieżące

Powyższy wykres można podzielić na dwie części: lata 2013-2015 oraz lata 2016-2018. W obu tych okresach wyraźny jest stabilny trend wzrostowy, spadek w roku 2016 związany jest natomiast wprowadzeniem programu „Rodzina 500+”, co w sposób opisany we wcześniejszych paragrafach niejako sztucznie zawyżyło poziom dochodów bieżących wszystkich gmin w Polsce.

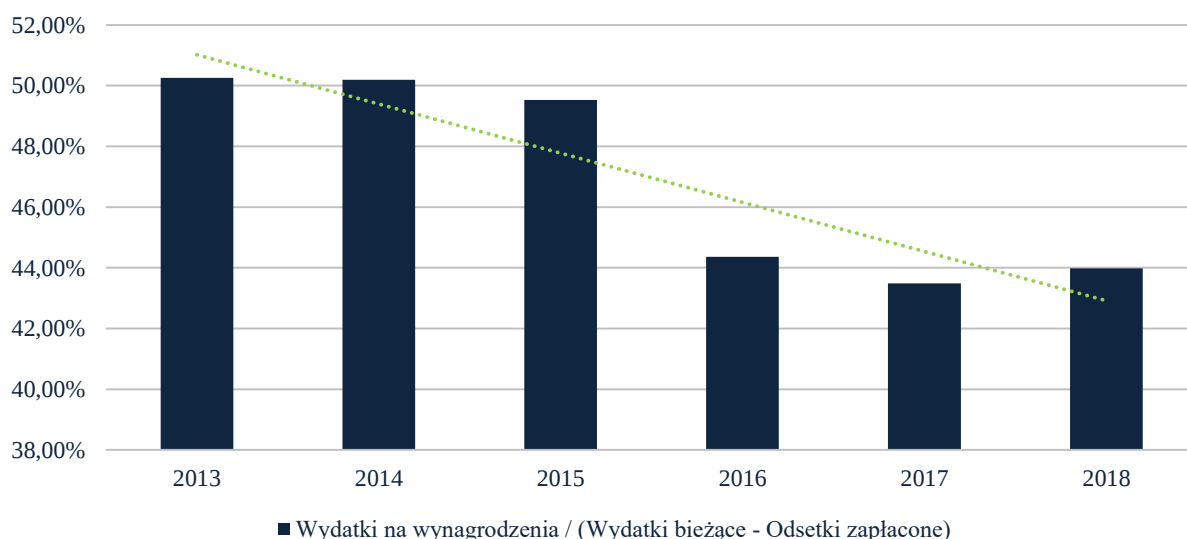
DOCHODY WŁASNE

Wykres 34. Dochody własne / Dochody ogółem

Poziom dochodów własnych względem dochodów ogółem utrzymywał się w latach 2013-2018 w wąskim przedziale 44-52%. Mimo fluktuacji, biorąc pod uwagę czynniki zewnętrzne można uznać powyższy wykres za pozytywny prognostyk, ponieważ pomimo czynników zewnętrznych ograniczających wartość opisywanego wskaźnika dochodów, utrzymuje on trend rosnący od 2016 roku.

WYDATKI NA WYNAGRODZENIA

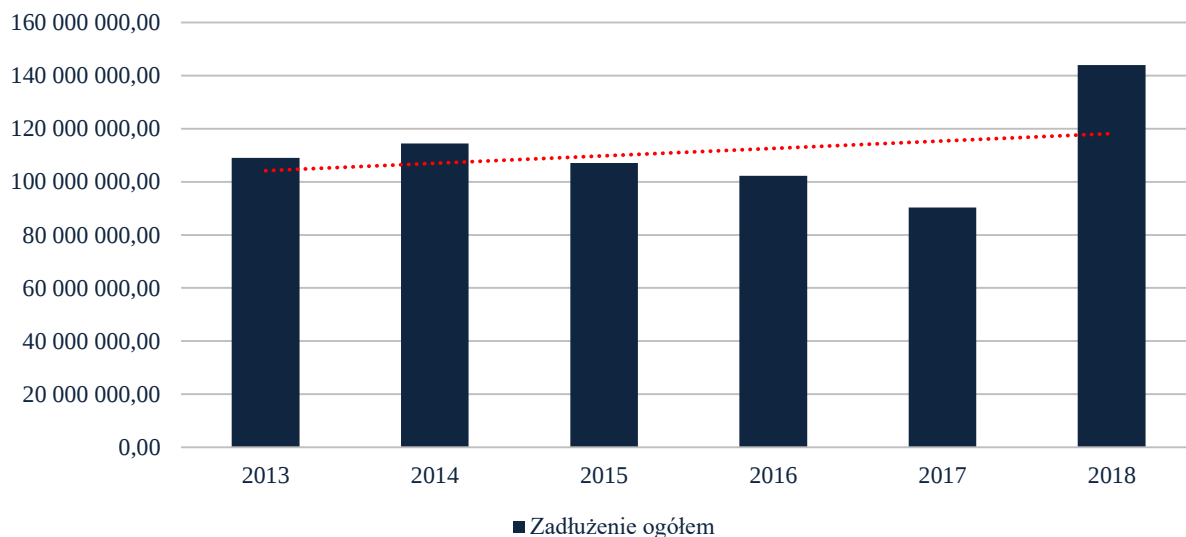

Wykres 35. Wydatki na wynagrodzenia/(Wydatki bieżące – Odsetki zapłacone)

Widoczny na Wykresie 35 spadek udziału wydatków na wynagrodzenia w wydatkach bieżących liczonych bez zapłaconych przez Miasto odsetek jest kolejnym pozytywnym sygnałem. Wydatki na wynagrodzenia są bardzo sztywną kategorią wydatków, im

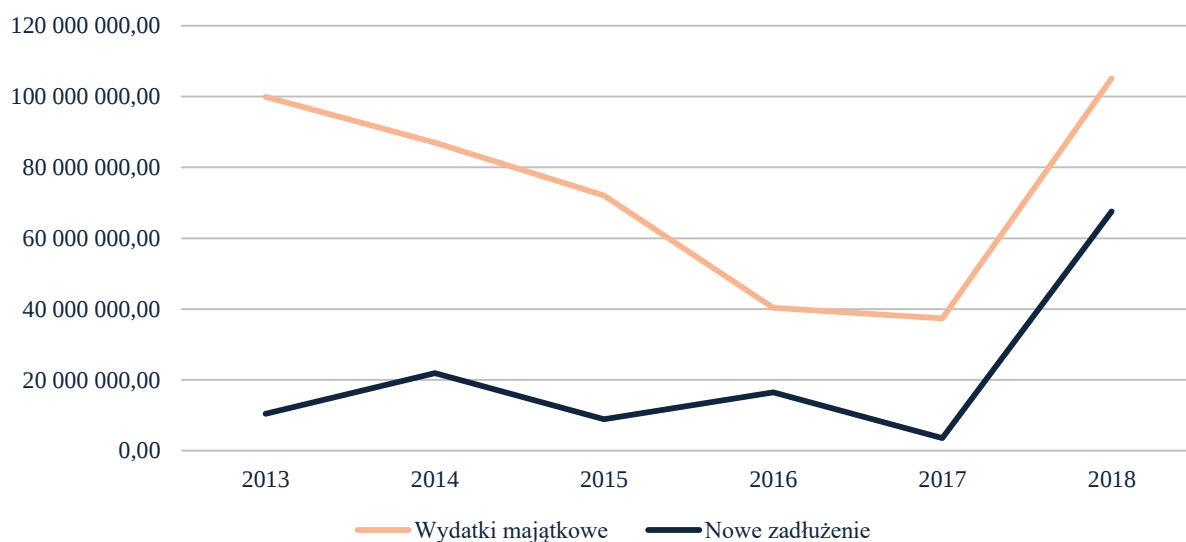
stanowią więc one mniejszą część wydatków bieżących, tym korzystniejsza jest sytuacja Miasta na rynku kredytowym. W tym miejscu również trzeba jednak zaznaczyć, że istotny wpływ na ten spadek miał opisany wyżej program „Rodzina 500+”.

ZADŁUŻENIE OGÓŁEM

Wykres 36. Zadłużenie ogółem

Ponownie wykres można podzielić na dwie wyraźnie oddzielone części. W latach 2014-2018 widać wyraźny trend spadkowy omawianego wskaźnika. Jest on związany z dobrą sytuacją budżetową Miasta oraz z tym, że w wyniku rozliczenia podatku VAT Miasto notowało bardzo wysoki poziom nadwyżki operacyjnej. Planowany wzrost w roku 2018 związany jest ze znacznym wzrostem wydatków majątkowych (ponad 105 mln złotych). Jest to pozytywny sygnał, ponieważ oznacza on, że wzrost zadłużenia Miasta jest związany z intensywnymi inwestycjami prorozwojowymi, realizowanymi przy wysokim wkładzie własnym, co zaprezentowane zostało na poniższym wykresie 37.

Wykres 37. Porównanie wydatków majątkowych i nowego zadłużenia.

6. WNIOSKI KOŃCOWE

MIASTO POSIADA ZDROWE PODSTAWY BUDŻETOWE

Relacja dochodów bieżących do wydatków bieżących pozwala na generowanie nadwyżki operacyjnej. Analiza dochodów i wydatków Miasta w ostatnich 10 latach rodzi analogie do zasady Pareto-Lorenza, co przekłada się na fakt, iż ok. 20% pozycji dochodów generuje ok. 90% budżetu. Mimo takiego zawężenia źródła tychże dochodów opierają się one w niemal połowie na dochodach własnych Miasta, co jest czynnikiem pozytywnym, ale nie typowym w polskim samorządzie. Wydatki skupiają się głównie na realizacji zadań społecznych w tym w szczególności na edukacji, co jest typowe dla podstawowej funkcji, jaką spełnia samorząd. Jednocześnie Miasto nie ma zrównoważonego podziału wydatków w ich najważniejszych działach, co jest normą w polskim sektorze publicznym. Wykonanie planów budżetowych w ostatnich latach potwierdziło dużą odpowiedzialność, jaką cechował się Zarząd Miasta podczas ustalania wydatków – szczególnie wydatków bieżących. Tymczasowy wzrost dochodów bieżących, związany ze zwrotem zapłaconych podatków VAT, został wykorzystany na obniżenie zadłużenia Miasta oraz podwyższenia poziomu jakości życia mieszkańców, poprzez szeroko zakrojone inwestycje infrastrukturalne. Podczas spotkania z przedstawicielami poszczególnych jednostek i wydziałów urzędu widoczne było zaangażowanie zatrudnionych tam osób oraz ich zdolność do pracy zespołowej, co jest bezspornie jednym z najważniejszych czynników rozwojowych w polskim sektorze samorządowym. Zaplanowany w Wieloletniej Prognozie Finansowej poziom nadwyżki operacyjnej jest w naszym przekonaniu bardzo bezpieczny i nie przewidujemy zagrożeń związanych z realizacją tej kategorii budżetowej na poziomie niższym od planowanego.

POLITYKA ZADŁUŻANIA JEST REALIZOWANA W SPOSÓB BEZPIECZNY

Mimo zrealizowania w ostatnich 5 latach zadań inwestycyjnych przekraczających 336 mln zł, poziom długu jest niższy niż na początku tego okresu o 18,6 mln zł (choć w roku 2018 przewidywane jest jego zwiększenie). Planowane przez jednostkę zadłużenie w kolejnych okresach nie powinny znacząco wpłynąć na jej zdolność do regulowania długoterminowych zobowiązań. Na uwagę zasługuje również planowany rozkład spłat rat kapitałowych zaplanowanych na rok 2018 kredytów i pożyczek, który jest dowodem na to, że polityka zadłużania jest w Piotrkowie Trybunalskim realizowana w sposób bardzo świadomy. Nie spodziewamy się znaczącej poprawy wskaźników obsługi długu w tym ustawowego wskaźnika limitu obsługi zobowiązań z art. 243 Ustawy o finansach publicznych w krótkim terminie, poziom wydatków i rozchodów budżetowych związanych z obsługą długu utrzymuje się jednak na bezpiecznym poziomie, znacznie poniżej ustawowego limitu – nawet mimo uwzględnieniu planowanego w roku bieżącym wzrostu zadłużenia.

MIASTO ZNAJDUJE SIĘ W OPTYMALNYM POŁOŻENIU GEOGRAFICZNYM I GOSPODARCZYM

Miasto stanowi ważny w skali kraju węzeł komunikacyjny. Przez miasto lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie przebiegają kluczowe drogi krajowe oraz autostrada A1, dzięki czemu Miasto jest dobrze skomunikowane z niemal każdym ośrodkiem gospodarczym w Polsce. Ogromnym atutem Piotrkowa Trybunalskiego jest lokalizacja w centrum Polski, a także w bliskiej odległości od Warszawy i Łodzi. Bezpośredni kontakt z dużymi ośrodkami miejskimi w sposób naturalny wymusza stałą współpracę z okolicznymi JST. Otoczenie mikro i makro Miasta sprzyja rozwojowi społecznemu w podobnym stopniu jak ma to miejsce w innych samorządach. Mimo, że bezrobocie w Mieście praktycznie nie istnieje, problemem może być charakter ofert pracy zgłaszanych przez lokalnych przedsiębiorców – z powodu ograniczonych możliwości znalezienia pracy zgodnych z nabytymi kompetencjami, młodzi mieszkańcy miasta, którzy wyjeżdżający na okres studiów do innych ośrodków akademickich, po zakończeniu studiów rzadko powracają aby pracować w Piotrkowie trybunalskim, co sprzyja pogorszeniu sytuacji demograficznej społeczności. Zarządzanie miastem powinno uwzględniać efekty synergii między jej silnymi stronami, a możliwościami rozwojowymi zarówno na poziomie organizacyjnym i społecznym, jak i nawet na poziomie finansowego planowania zadań inwestycyjnych w ramach Wieloletniego Planu Finansowego.

Niniejszy materiał powstał wyłącznie w celach informacyjnych w procesie nadania oceny ratingowej Miastu Piotrków Trybunalski i nie może być traktowany jako oferta lub rekomendacja do zawierania jakichkolwiek transakcji. Informacje zawarte w materiale pochodzą z ogólnie dostępnych, wiarygodnych źródeł oraz analiz INC Rating. Jednak INC Rating nie może zagwarantować dokładności i pełności danych pierwotnych. INC Rating Sp. z o.o. nie ponosi odpowiedzialności za skutki decyzji podjętych na podstawie informacji zawartych w niniejszym materiale. Materiał może być wykorzystywany do opracowań własnych pod warunkiem powołania się na źródło.

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI

1. Procedura przyznawania oceny przez agencję ratingową INC Rating.....	4
2. Samorządy terytorialne, ich zadania oraz źródła finansowania	11
3. Rodzaje ryzyka towarzyszącego funkcjonowaniu jednostek samorządu terytorialnego	14
4. Analiza finansowa miasta	17
4.1 Analiza budżetu i zadłużenia	18
4.2 Stan zobowiązań miasta.....	18
4.3 Wybrane wskaźniki finansowe	19
4.4 Dane finansowe	20
4.5 Przepływy finansowe w budżecie miasta	21
4.6 Opis najważniejszych wskaźników finansowych	22
4.7 Analiza dochodów w latach 2008-2018.....	32
4.8 Wykres analizy dochodów.....	34
4.9 Analiza wydatków w latach 2008-2018.....	35
4.10 Wykres analizy wydatków.....	36
5. Czynniki zmiany ratingu.....	37
6. Wnioski końcowe	45